LIETUVIŲ DIENOS

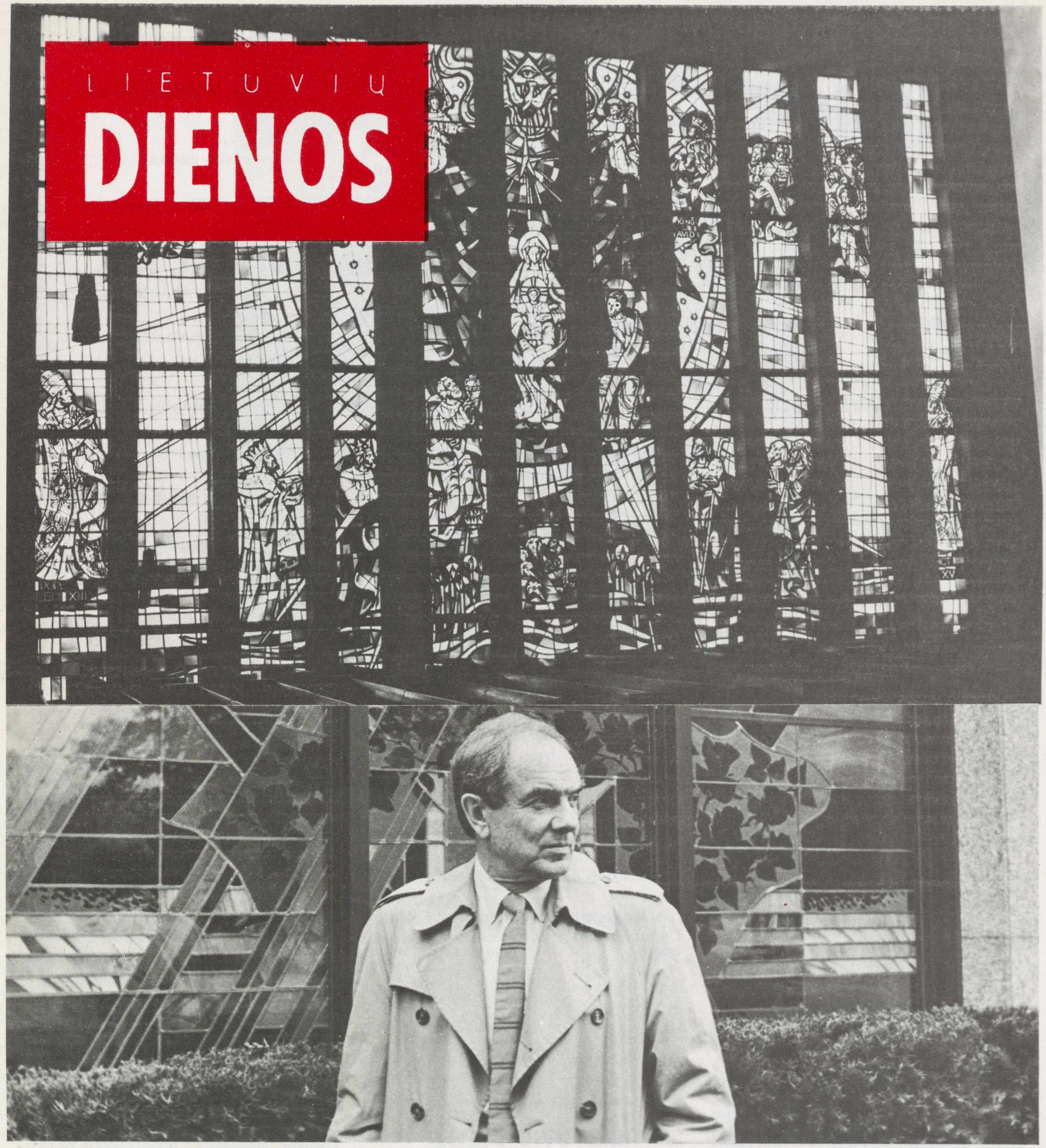

DAILININKAS ALBINAS ELSKUS

LITHUANIAN DAYS
MAY 1987

1987 M. GEGUŽĖS MĖN.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd.—Hollywood, Ca 90029
Telefonas: 664-2919

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

1987, Gegužis Nr. 5 (375)
May, 1987 No. 5 (375)

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Eina XXXVII metai
Volume XXXVII

• •

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
REDAKCINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, Ph.D
Margis Matulionis, J.D.
Arūnas Barkus, M.S.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

• •

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

• •

"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for $20.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029."

• •

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....$ 2.00
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 20.00
Honorary Subscriptions/Garbės prenumerata..... 35.00
Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 50.00

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

FRONT COVER

ALBINAS ELSKUS

Albinas Elskus artist, painter, was born in Kaunas on Aug. 21, 1926. At the age of 17 he began his studies at the Institute of Decorative Arts and Crafts in Kaunas. In 1949, shortly after his graduation from the Ecole des Arts et Metiers in Freiburg, Germany, he emigrated to the United States. He was employed in a stained-glass studio in Chicago and designed several sets for the local Lithuanian theater. Having completed his apprenticeship with the Stained Glass Association of America, he eventually established a stained-glass atelier of his own in New York.

As a painter Elskus has matured under the influence of modern art, yet even in his most abstract ventures he retains a close link with objective reality and the rhythms of nature. This is especially obvious in his seascapes, which display a rich yet deftly balanced palette. He has also painted a series of monochromatic portraits and has shown skill in graphic design. Lyrical and intimate in his paintings, Elskus demonstrates disciplined craftsmanship and sensitivity in his stained-glass works which adorn many American churches. His stained-glass window and wall form an integral part of the architectural whole.

Since 1953, the artist and his family — his wife Ann and daughters Arilda and Adrija — have resided in New York. His works have been exhibited at Washington (Irwing Gallery, Smithsonian Institute), New York, Anchorage, Alaska, Vatican, Italy. His most impressive works are to be found in the Immaculate Conception Church, Washington (D.C.); Rockfeller University (New York); St. Gertrude's Cemetery Mausoleum, (New Jersey); Our Lady of Lourdes Church, Boca Raton, Florida; Holy Family Church, Bronx, New York.

At the present he is a professor at Fordham University, and also teaches at the Parsons School of Art.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

LIETUVIŲ DIENŲ

metinis piknikas ir loterija įvyks š. m. rugsėjo 27 d., 12:15 val. p.p. švento Kazimiero parapijos salėje, 3855 Evans St., Los Angeles, Calif.

Visus nuoširdžiai prašome dalyvauti ir paremti lietuviškąją spaudą.

Leidėjas

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

R. K. Vidžiūnienė
Tautos meilės mistika.....3

LIC
Okupacinės valdžios išspausdinti leidiniai.....4

Paulius Jurkus
Dailininkas sukūręs šimtus vitražų, papuošęs per šimtą bažnyčių.....5

Pranas Visvydas
Iš šimtmečių pakelti žodžiai.....8
K. Bradūno poezija.....9

Albinas Valentinas
Beismontas linksmybių.....10

P. D.
Septintoji premijų šventė Čikagoje.....12

Valerija Baltušienė
Dievo sąskaiton gyventi daug smagiau...14

S. D.
Įteikta E. Kriaučeliūno premija.....16
New Yorko šaulių kuopos literatūros konkursas pratęsiamas.....17

ENGLISH SECTION

Albert Cizauskas
Believe it or not.....18

Meredith Hladik
Father Rubsys — an Indiana Jones?....21

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

BACK COVER

THE PAŽAISLIS MONASTERY'S PICTURE OF MARY — Lithuanian Chapel, National Shrine of the Immaculate Conception, Washington, D.C. Mosaic — A. Elskus's rendition.

PAŽAISLIO MARIJOS PAVEIKSLAS — Lietuvių koplyčioje, Washington, D. C. Mozaika — A. Elskaus.

★★★★★★★★★★★

VIRŠELIS/FRONT COVER

Dail. A. Elskus prie savo vitražo esančio šv. Šeimos bažnyčioje, Bronx, N.Y.

Artist Albinas Elskus with one of his stained glass windows.

Vitražas — Kristus su vaikais. Our Lady of Lourdes bažnyčioje, Boca Raton, Florida, 1986.
Stained Glass Window — Christ with Children. Our Lady of Lourdes Church, Boca Raton, Florida, 1986. *A. Elskus*

TAUTOS MEILĖS MISTIKA

Tautos istoriją kuria žmonės, kurių gyvenimai vėliau patenka į knygas. Kurių veiksmai sujaudina vaizduotę, uždega širdis. Jie yra kaip kibirkštys, uždegančios laužą.

Ir mirtis nebūtinai reiškia galą, dažnai net ir pradžią. Kaip krikščionybės pradžią davė Kristaus mirtis, kaip partizanų gyvybės aukos buvo kibirkštys kitų brolių prasmingesniems gyvenimams, taip ir Romo Kalantos mirtį matau kaip **simbolinį momentą** tautos valios sucementavime, — tiek tėvynėje, tiek išeivijoje. Štai po penkiolikos metų vėl pagarbiai visi nulenkiame galvą prieš tą maištingą jauną patriotą.

Naujieji laikai nepalankūs didvyriams, šiandien viskas parduodama, žmones užglušina geresnės kasdienybės, turto, prabangos vizijos. Juk daug lengviau šiandien prisitaikyti, nesipriešinti, nuplaukti pasroviui. Tai vilionei, tačiau, ne visi pasiduoda. Vieną tokių minime šiandien, kurio paskutiniai žodžiai tebeaidi mūsų ausyse — Laisvės Lietuvai! Laisvės Lietuvai!

Yra daug būdų gyventi. Poetas eiliavo:

Aš nestatau pilių,
Aš nevedu tautos...

baigdamas...

Ir užrašau smėly...

Taip, Romas Kalanta irgi nestatė pilių, bet jis nerašė smėly, kad vėjas užpustytų gražius žodžius. Nebūdamas nei karvedžiu, nei poetu, nei tautos vadu, jis visgi savu būdu pastatė pilį, — ir tebeveda tautą tais keliais savo žodžiais, kurie užgauna mūsų **jautriausias** stygas: **Laisvės Lietuvai!**

Ir taip Romas Kalanta visgi veda tautą! Jo auka uždegė mūsų kūrybinguosius muzikus, skulptorius, rašytojus.

Nuolat kartojama, kad Romas buvo hipis, kad jo laidotuvinėse demonstracijose dalyvavo suvažiavę hipiai iš visų Pabaltijo kraštų, Ukrainos ir Gudijos, kur jie šaukė, kad valdžia apgavikų gauja. Jie šaukė laisvės šūkius, o policija juos vaikė ir fotografavo. Pažymėtina, kad suimtųjų jaunuolių tarpe buvo ir kai kurių valdžios pareigūnų sūnų ir dukterų, bet viešai, spaudoje, jie niekur nebuvo minimi. Buvo suimta, liudininkų pasakojimais, apie tūkstantis jaunuolių, buvo daug sužeistų. Jaunuoliai sudegino vieną policijos mašiną, mėtė Molotovo kokteilius į policijos būstinę, knygynų langus, kur buvo iškabinėti prorusiški šūkiai. Mieste buvo iškeltos trispalvės.

Iš Lietuvos ištrūkęs jaunas lietuviukas pasakoja, kad tą lemtingą pasiaukojimo dieną Kauno Dramos teatro sodo pakraštyje repetavo, kaip dažnai, jaunų lietuvių Pantomimos Teatras. Kaip tik tuo metu pasigirdo garsūs šauksmai, sąmyšis, ir tie artistai išbėgo pasižiūrėti, kas įvyko. Ir pamatė viską: liepsnose skęstantį Romą Kalantą, girdėjo jo šauksmą, matė siaubo apimtus žmones, paskui atskubančią policiją, greitąją pagalbą, kareivius, kurie greit varinėjo žmones šalin. Jauniems artistams, — pasakoja tas jaunas lietuvis, — tai buvo sukrečiantis pergyvenimas.

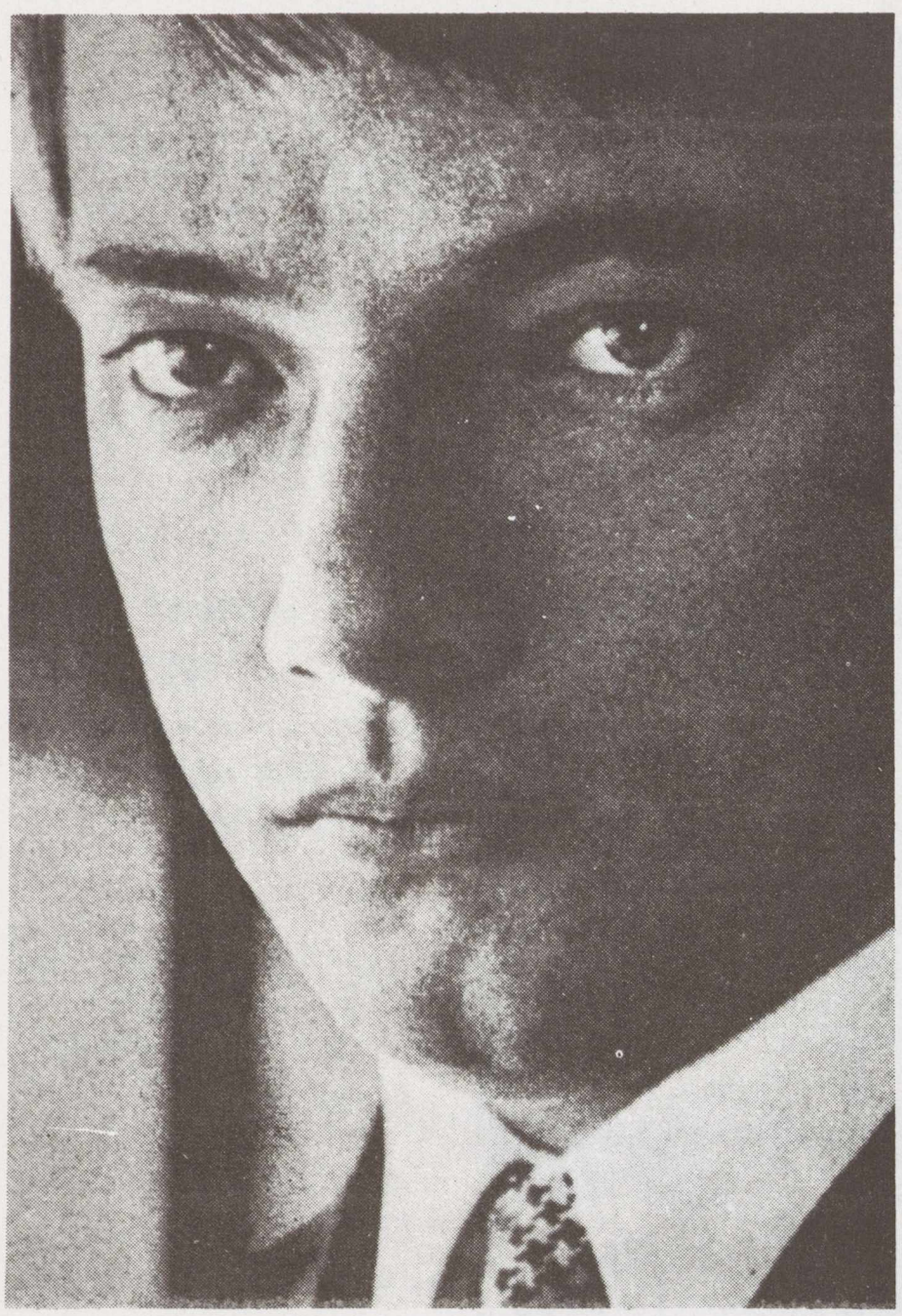

Mūsų laikų herojus, 20-ties metų Romas Kalanta, susidegino 1972 m. gegužės 14 d. Kaune, protestuodamas prieš sovietų okupaciją.
Hero of our times 20 year old Romas Kalanta self-immolated in protest against the Soviet occupation of Lithuania in Kaunas on 5.14.1972. His very last words: Freedom for Lithuania!

kai teatro repeticijos metu jie buvo perkelti iš iliuzinio pasaulio į tikrąją sovietinės santvarkos realybę, kad jie nesustojo apie tai kalbėję, pasakoję žmonėms, ir diskutavę tą įvykį. To pasėkoje pantomimos teatras buvo likviduotas ir aktoriai išvaikyti.

Pasakojo režisierius Jurašas:

— O kokios bangos sklido per mažesnius provincijos miestus! Kas darėsi Panevėžyje! Nuvažiavome gastrolių į naują pastatą. Tai buvo kažkokio sporto internatas, mokykla. Matome, ant pastato sienos užrašyta didžiausiomis raidėmis: Laisvės Lietuvai! Policija suėmė 300 jaunuolių 16-17 metų amžiaus. Ant asfalto mačiau užrašus: ''Rusai lauk iš Lietuvos!''

Dvasia, kuri po tiek metų slopinimo atrodė jau sužlugdyta, ***pasirodė gyva.*** *Nežinai, pro kurį plyšį, kaip garo katilas, ji* ***prasiverš.*** *Kas apskaičiuos, kiek tai turėjo reikšmės visam lietuvių jaunimui!.. '*

Kaip reagavo užsienio spauda? Nedaug. Aš pati išgirdau apie tai žiniose televizijoje, parodant Lietuvos žemėlapį. Times žurnalas paskelbė ilgą straipsnį 1972 metų liepos 31 dieną apie tautoje teberusenantį nepasitenkinimą, ir rusų baimę, kad tokie panašūs išpuoliai nepasikartoų Latvijoje, Estijoje ir Ukrainoje, kur disidentai buvo ir tebėra stipriausi. Betgi Kalantų šeimai teko daug pylos. Brolis buvo taip sumuštas, kad teko guldyti ligoninėn, Kalantienė turėjo perskaityti jai paruoštą pokalbį per radiją. Buvo sustiprinta cenzūra, suvaržytos kelionės. Paviršutiniškai žiūrint, viskas nutilo.

Atsakymą apie **mūsų pačių** reakciją randu daugiausia savųjų tarpe. Pakilo tautinis išdidumas visų, bet ypač jaunimo tarpe. Juk Romas buvo toks jaunas, vos 19 metų, todėl jo veiksmingas pasipriešinimas tautos naikinimui, atgaivino beužsnūstančią viltį ir norą prisidėti prie tautos kovos už laisvę. Komp. B. Markaitis sukūrė operą Kalanta, kurią mano pristatyti ne tik saviesiems, bet ir angliškoje versijoje. Atsibudo poetai ir skulptoriai.

Ar Romas buvo didvyris? Gal didvyriai gimsta per šimtmečius, bet jie gimsta, kai tam tikros istorinės aplinkybės juos pagimdo. Romas buvo daugiau, negu tai. Jis buvo ištikimas pats sau. Didvyriais mes dažnai vadinam tuos, kurie drąsiai išveda kitus į mirtį. Ar nebūtų teisingiau tą vardą pataupyti tam, kuris ne nuo kitų, o nuo savęs pareikalavo aukos; kuris nebuvo nei kunigaikščiu, nei kankiniu, pats apsisprendė būti atsakingas tik prieš save ir savo tautą.

(Santrauka R. K. Vidžiūnienės kalbos, pasakytos per Romo Kalantos minėjimą, suruoštą Liet. Moterų Klubų Federacijos, Los Angeles skyriaus, 1987 m. gegužės mėn. 17 d.)

OKUPACINĖS VALDŽIOS IŠSPAUSDINTI LEIDINIAI

Iš Lietuvos atėjo sąrašas oficialiai išleistų nuo 1944 iki 1987 m. bažnytinių leidinių. Sovietai tame laikotarpyje leido išspausdinti 36 leidinius, įskaitant šešis, kurie dar yra ''gaminami'', šešis tomus mišiolo, paveikslėlius (šv. Kazimiero, Krikšto sukakties), Evangelijas, maldaknyges, apeigynus, katekizmą, Naująjį Testamentą, katalikų kalendorių-žinyną ir pan. Tiražas nuo 1000 egz. iki 11,500 egz. Tiktai maldaknygių ir katekizmo tiražas per keletą laidų pasiekė 50,000 su viršum egz., o liturginis maldynas — 160,000 egz. (1984 m.)

''Per tiek laiko taip mažai buvo išleista,'' pastebi vysk. Paulius Baltakis, OFM. ''Palyginus su ateistinės ir kitokios literatūros tiražais, tai tik lašas jūroje trims milijonams Lietuvos gyventojų. Pagal Religinių reikalų įgaliotinį Anilionį, esą nerealu norėti, kad kiekviena šeima turėtų po katekizmą...''

''Daugelis šių leidinių skirta tik kunigams,'' toliau tęsia vysk. Baltakis. ''Pagrindinė Mišiolo dalis, sakramentorius, dar iki šiol nėra išleistas, nors tam tikslui prieš kelis metus Vatikanas padovanojo popierių. O vienintelė spausdinama religinė literatūra dvasiškiams, būtent katalikų kalendorius-žinynas, išeina tik nuo 1982 m. Be kita ko, nemaža dalis leidinių yra ir eksportui į užsienį.''

Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos vedėjas, kun. Kazimieras Pugevičius, galvoja, kad ''siaučiant tikėjimo persekiojimui, ribotas religinės literatūros tiražas yra lyg okupacinės valdžios pasiteisinimas prieš jos grubius religinių bendruomenių suvaržymus. Tikintieji neturi nei savo laikraščio, nei žurnalo, negali naudotis nei sovietine spauda, nei radiju, nei televizija. Slaptai spausdinti paveikslėlius ar tikybinius tekstus griežtai draudžiama. Už tai jau daug kas nukentėjo.''

LIETUVIŲ KATALIKŲ BAŽNYTINIAI LEIDINIAI PO 1944 METŲ

Kan dr. J. Stankevičiaus leidiniai:
Evangelijos (Šventadienių perikopės); Katalikų maldaknygė; Lietuvos TSR katalikų kalendorius *(penki leidimai po 5000 egz.)*

Vilniaus Arkivyskupijos leidinys *Kalendorius liturgicum pro A. D. 1957.*

LIETUVOS VYSKUPŲ KONFERENCIJOS LEIDINIAI
(iki 1980 m. vadinta Lietuvos TSR Vyskupijų Ordinarų Kolegija)

Romos Katalikų apeigynas, *2 tomai ir natų priedas;* ***Liturginis maldynas; II Vatikano susirinkimo nutarimai; Naujasis Testamentas; Psalmynas; Maldynėlis ''Visada su Dievu''; katekizmas ''Mūsų tikėjimo šviesa''; Katalikų kalendorius-žinynas; Romos mišiolas — I, II, III, IV, VII tomai; šv. Kazimiero paveikslėlis; Krikšto jubiliejaus paveikslėlis; Liturginis maldynas,*** *II leidinys* ***Katalikų kalendorėlis; Katekizmas ''Mūsų tikėjimo šviesa''; Naujasis Testamentas, II leid.***

LIC

DAILININKAS, SUKŪRĘS ŠIMTUS VITRAŽŲ, PAPUOŠĘS PER ŠIMTĄ BAŽNYČIŲ

Pokalbis su dail. Albinu Elskum

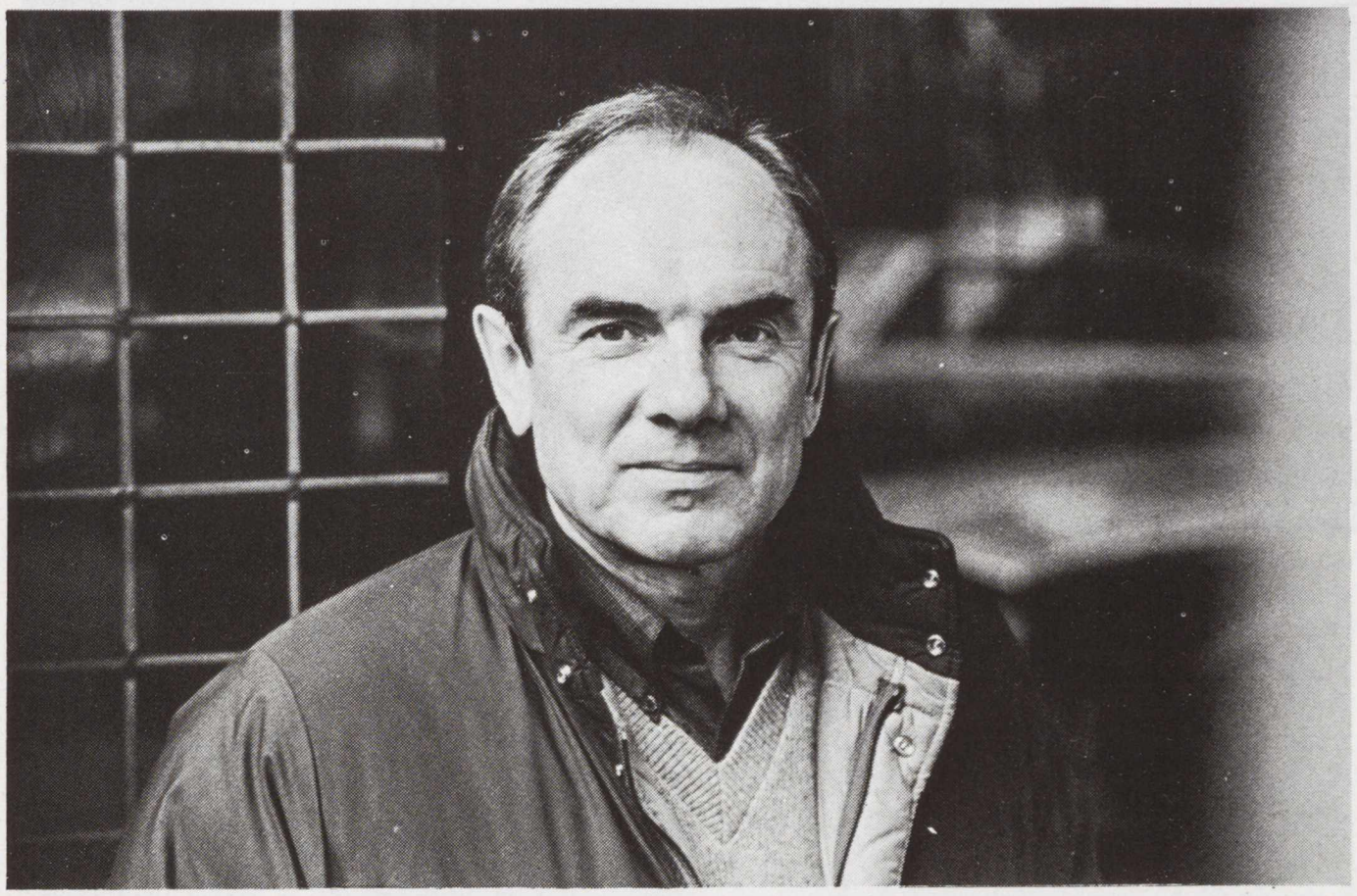

Dailininkas Albinas Elskus.
Artist Albinas Elskus

New Yorke gyvena dail. Albinas Elskus, kuriam buvo paskirta JAV Kultūros Tarybos dailės premija už 1986 metus. Tai kūrybingas ir įdomus dailininkas, su kuriuo įdomu ir skaitytojams susipažinti.

— Kada pradėjote domėtis daile? Ar paties giminėje buvo koks dailininkas, dailės mėgėjas?

— Daile pradėjau domėtis būdamas gimnazijoje. Šeimoje dailininkų nebuvo.

— Kurią Kauno gimnaziją lankėte? Ar turėjote progos lankyti Kauno Meno mokyklą?

— Kaune lankiau III gimnaziją, kurioje meną dėstė dail. L. Kazokas. Okupacijos metais buvau perkeltas į IV gimnaziją ir vėliau į VIII, kurią užbaigiau 1944 m. Ten meną dėstė dail. Laura Šlapelienė, kurios raginamas 1942 pradėjau lankyti Kauno Taikomosios Dailės Institutą. Lankiau vakarais ir savaitgaliais.

— Rodos, studijavote architektūrą? Kada tai buvo?

— Po karo, dviejus metus studijavau architektūrą Vokietijoje, Darmstadto miesto Technische Hochschule, kur buvo nemažas lietuvių studentų skaičius.

— Kai lankėte Freiburgo meno mokyklą, kas buvo Jūsų pagrindinė studijų šaka?

— Freiburge užbaigiau meno mokyklą studijuodamas tapybą Valeškos ir Vizgirdo klasėse. Man buvo leista atlikti provizorinių vitražų piešiniai, nes vitražo pirmuosius eskyzus buvau padaręs dar Kaune Stasio Ušinsko klasėje.

— Kur mokėtės vitražo technikos ir kaip viskas vystėsi?

— Atvykęs į Ameriką, 1949 m. pradėjau dirbti vitražų studijoje Čikagoje. Ten Karl Hackert studijoje susipažinau su vitražo technika, piešinių atlikimu ir jų perkėlimu į stiklą. Po trijų metų, susitaupęs pinigų, išvažiavau į Prancūziją gilinti vitražo ir meno pažinimo. Beveik po metų laiko sugrįžau į Ameriką ir pradėjau dirbti George Durhan and Son vitražų studijoje New Yorke. Čia susipažinau John Gordon Guthrie, seną vitražų meistrą, kurį laikau savo mokytoju ir patarėju. New Yorke tuo metu buvo vitražistų unija, į kurią turėjau įstoti, užbaigęs ketverių metų apmokymo kursą Durhan studijos priežiūroje. Tai buvo praktiška mokykla. Žinių prisirinkau iš ten sutiktų dailininkų, meistrų ir bendradarbių. New Yorke gyvavo vitražinės tradicijos, pradėtos XIX amžiaus viduryje ir vėl stipriau įsipilietinusios šio šimtmečio pradžioje, ypač po Pirmojo pasaulinio karo.

Albinas Elskus 3 metų ir 3 mėn. (1929)
A. Elskus at the age of 3 years, 3 mo. (1929).

Užbaigęs "gizelio" dienas, neužilgo patapau nuo studijos nepriklausomu dailininku su teise pasirašyti ant savo komponuotų vitražų. 1964 m. po Durhan mirties įsijungiau į partnerystę su dviem buvusiais tos studijos meisteriais ir mes perėmėme studijos nuosavybę ir jos vedimą. 1980 studija iš New Yorko išsikėlė, bet aš pasilikau ir tapau nepriklausomas dailininkas ir vitražo technikos dėstytojas.

— Kur yra jūsų didesni vitražų darbai?

— Vitražus bažnyčioms pradėjau piešti Čikagoje, studijoje. Iš ten atliktų didesnių darbų būtų šv. Alfonso bažnyčia; Dievo Įsikūnijimo bažnyčia Glendale, Ca.; La Purissima bažnyčia, Monterey, Mexico. New Yorke atlikau didelį skaičių didelių ir mažų vitražų, apie 100 bažnyčių papuošiau vitražais. Jų žymesni yra: St. Catherine of Siena, Trijų Karalių bažnyčia New Yorke; St. Francis de Chantal ir Šventosios šeimos, abi Bronx, N.Y., Our Lady of Guadalupe, Mary Mother of Jesus Brooklyne; American Martyrs, Cathedral College, St. Charles Borromero — Queens; St. Charles — Staten Island. Du didžiuliai vitražai kiekvienas 75 pėdų ilgio ir 16 pėdų aukščio — šv. Jono Evangelisto bažnyčioje, Lake Mahopac, N.Y, Mary Our Queens katedroje — Baltimorėje, The National Shrine of the Im-

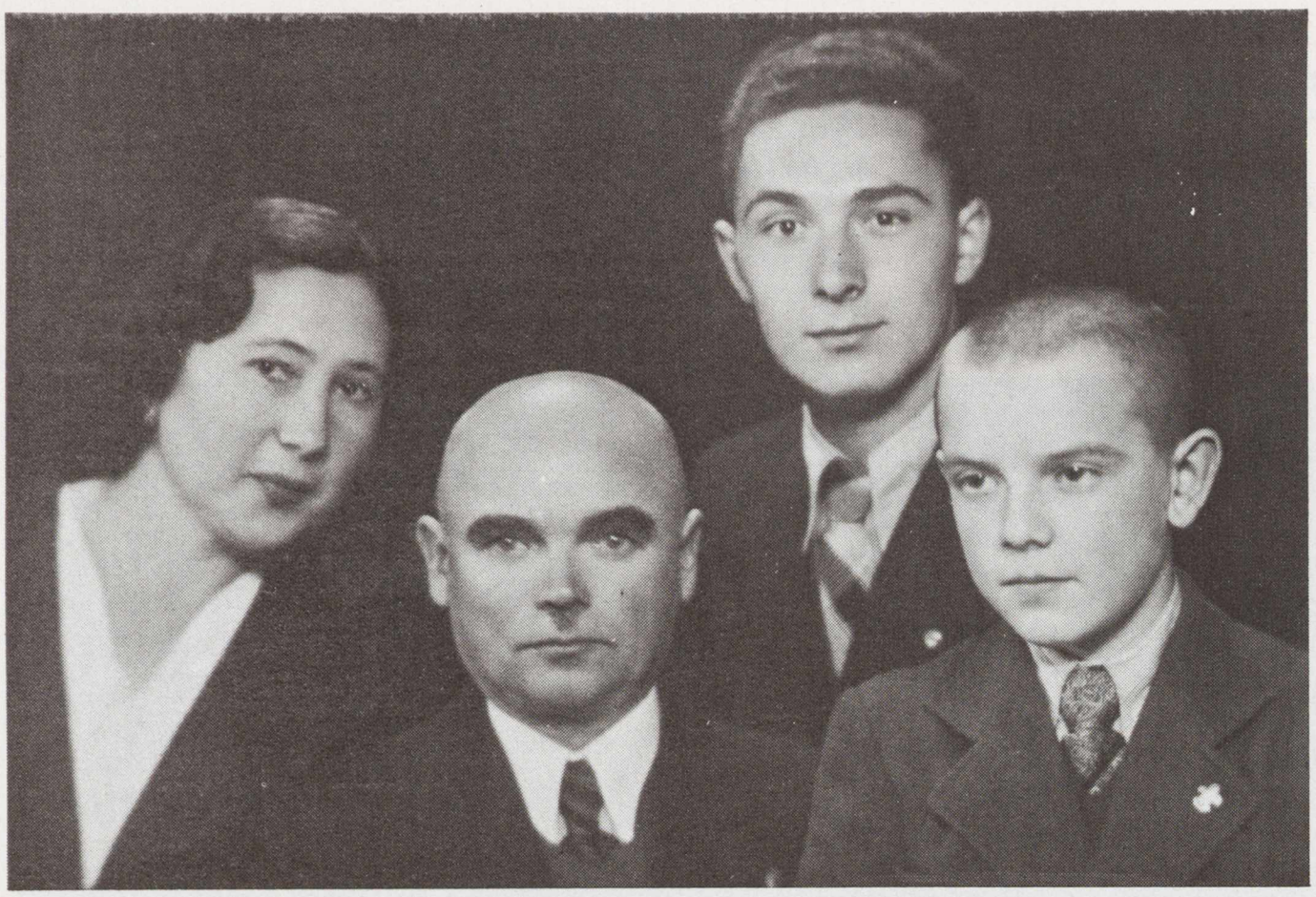

Tėvai Ona ir Petras Bielskis-Elskus, brolis (sūnus pirmųjų motinos vedybų) Valentinas Skirgaila ir Albinas 1936 metais Kaune.
Albinas Elskus (far right) with parents Ona and Peter Bielskis-Elskus and half-brother Valentinas Skirgaila.

maculate Conception — Vašingtone (didžiojo kupolo vitražai). Kanadoje lietuvių bažnyčiose Montrealyje ir Mississaugoje. Paskutiniais metais turėjau didelį užsakymą šv. Gertrudos kapinių mauzoliejuj — Colonia, N. J., ir Our Lady of Lourdes bažnyčiai Boca Raton Floridoje. Šiuo metu atlieku eilę vitražų ir mozaikų Holy Cross mauzoliejui North Arlington, N.J.

— Šalia vitražų dirbote ir mozaikos srityje. Kas paskatino įsigilinti į mozaiką ir kur mozaikos dideji darbai?

— Pirmąsias mozaikas sukompanavau St. Mary's bažnyčiai East Hartford, CT 1962 m. Vėliau lietuvių koplyčiai Vašingtone. Jos yra lubose, nišoje ir altoriuje. Didžiausią mozaiką, 33 pėdų ant 11 pėdų, — Kristaus prisikėlimą esu padaręs Holy Cross kapinių mauzoliejui, kurio naujam priestatui šiuo metu esu parengęs 16 didžiulių mozaikų. Mozaikos menu domėjausi jau senokai, bet tikram darbui proga atsirado bedirbant vitražus St. Mary's bažnyčiai E. Hartforde ir lietuvių koplyčiai Vašingtone.

— Vitraže, kaip pastebėjau, esate pergyvenęs tam tikrą raidą. Ankstesni vitražai buvo sudėti iš daugelio dalelių, apsunkę ir tamsesnių spalvų; dabar vitražai nuskaidrėję, lyg kokios akvarėlės. Kaip priėjote prie tokio pasikeitimo?

— Bedirbant vitražus per 30 metų, keitėsi ir jo samprata, atsirado naujų atradimų, naujų išraiškų. Tas ir nuvedė mane nuo viduramžio vitražo tradicijų prie šiandieninio meno išraiškų. Gal būt mano didžiulis susidomėjimas šešiolikto amžiaus vitražų dažymo technika atidarė duris į naują pasaulį, į mano mėgstamą piešinio ir figūros atlikimą ant stiklo, kur figūros nėra apsiaustos švino linijomis. Aš mėgstu šviesą, gerą piešinį ir atydžiai parinktą spalvą. Vitražo estetinių kokybių tvirtumas man iškyla prieš siužeto pabrėžimą.

— Ar savo vitražuose panaudojate modernias medžiagas, kurių anksčiau nebuvo?

— Esu įsitikinęs, kad šių dienų atviras požiūris į meną atsispindi ir mano vitražuose, interpretuojamoje tematikoje ir naujoje medžiagoje.

— Ar turite laiko tapybai, kuriai anksčiau skyrėte nemažai dėmesio?

— Rimtos tapybos turėjau atsisakyti vitražų naudai. Negali dviems smuikais iš karto groti... Tačiau piešinys ir akvarėlės liko svarbūs ir reikalingi atliekant vitražo piešinį; juos darau ir savo asmeniškam malonumui.

— Ką dirbate dabar, kur dėstote meną, kaip sprendžiate užsakymus?

— Fordhamo universitete dešimtį metų dėsčiau piešimą ir tapybą. Dabar dėstau Parsons School of Design New Yorke ir dažnai esu kviečiamas dėstyti vitražų dažymo techniką universitetų ir kolegijų meno departamentuose; vasaros metu — meno mokyklose ir privačiose studijose Amerikoje, Kanadoje ir Japonijoje.

Dail. Albino Elskaus šeima. Priekyje, kairėje dukra Arilda, motina Ona (gyvenanti Los Angeles), dukra Adrija. Stovi sūnus Albinas su žmona Lynn; žmona Ann ir dailininkas.
Family of artist A. Elskus; front from l.: daughter Arilda, mother Ona (living in Los Angeles), and daughter Adrija. Standing from l.: son Albinas with his wife Lynn, wife Ann and the artist.

Kauno VIII gimnazijos baigiančiųjų klasė 1944 metais su muziku Linkevičium. Tarp jų užsienyje esantieji: D. Josiukaitė, I. Vyliaudaitė, S. Baranauskaitė, H. Šaikūnaitė, V. Gilys, R. Grigaliūnas, L. Trečiokas, V. Giedraitis, A. Budrys, A. Raulinaitis, Z. Lapinas, A. Treinys, V. Žigas, A. Elskus — sėdintis į dešinę nuo muz. K. Linkevičiaus.
The 1944 graduating class of Kaunas's Eighth High School with musician K. Linkevičius. Living in the Free World: D. Josiukaitė, I. Vyliaudaitė, S. Baranauskaitė, H. Šaikūnaitė, V. Gilys, R. Grigaliūnas, L. Trečiokas, V. Giedraitis, A. Budrys, A. Raulinaitis, Z. Lapinas, A. Treinys, V. Žigas, A. Elskus.

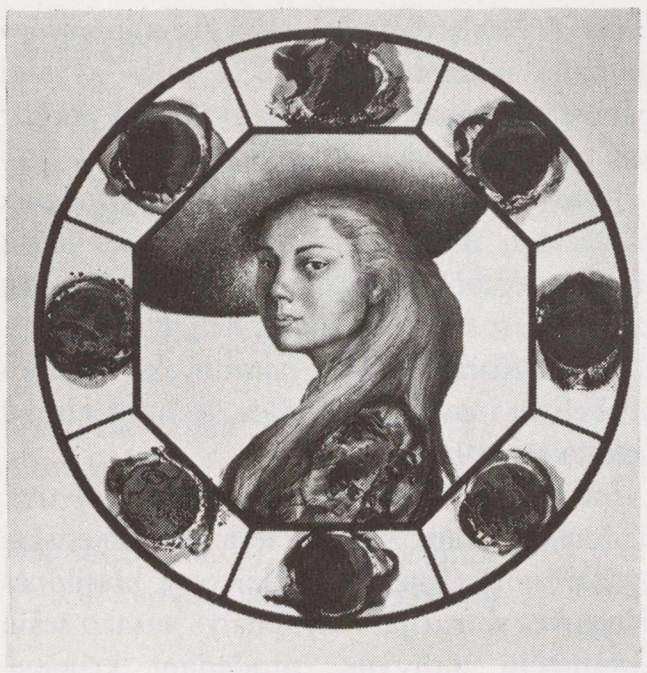

Vitražas — portretas, dukra Arilda 1983
Stained glass — Portrait of daughter Arilda, 1983.

Tie pakvietimai prasidėjo po to, kai parašiau knygą "The Art of Painting on Glass". Knygą išleido Charles Scribgner Sons New Yorke 1980 m. Jau išleistos trys laidos. Knyga buvo platinama Ruthledge and Keenan Paul leidyklos Londone, Anglijoje. Tuo būdu knyga atsirado daugelio užsienio bibliotekų.

Artimoje ateityje rengiuose rašyti antrąją vitražų knygą, taip pat įspūdžius iš kelionės plaukiant burlaiviu per Atlantą iš Amerikos į Airiją, 1970 metais. Ši kelionė man liko kaip viena iš svarbiausių ir maloniausių prisiminimų mano gyvenime.

Galiu dar pridurti, kad 1980 m. man buvo paskirta National Endowment for the Arts Craftsmen's Fellowship Grant.

Dail. Albinas Elskus visada mielas, kuklus ir paslaugus; labai tvarkingas savo darbe ir gyvenime, todėl nenuostabu, kad jo vitražai yra tokie skaidrūs, pilni saulės ir džiaugsmo.

Paulius Jurkus

Vitražas — Šv. Magdalena ir Kristus Velykų rytą.
Stained glass window — St. Magdalene and Christ on Easter morning. St. Gertrude's Cemetery Mausoleum, Colonia, N.J., 1985.

New Yorko Lietuvių Dailininkų Sąjunga 1972 metais Albinui Elskui pirmininkaujant. Iš kairės priekyje sėdi: V. Ignas, I. Jonynienė, V. Krištolaitytė, p. Galdikienė, Č. Janušas, E. Kepalaitė, G. Dragūnevičienė, O. Paškevičienė, A. Paškevičiūtė, P. Lapė. Stovi: V. Jonynas, R. Ingelevičienė, A. Elskus, E. Urbaitytė, O. Osmolskienė, M. Paškevičius, Tėvas L. Andriekus, K. Žoromskis, A. Kašubienė, V. Kašuba ir V. Dragūnevičius.

New York Lithuanian Artists Union, 1972. A. Elskus president. From left (seated): V. Ignas, I. Jonynienė, V. Krištolaitytė, Mrs. Galdikienė, Č. Janušas, E. Kepalaitė, G. Dragunevičienė, O. Paškevičienė, A. Paškevičiūtė, P. Lapė. Standing: V. Jonynas, R. Ingelevičienė, A. Elskus, E. Urbaitytė, O. Osmolskienė, M. Paškevičius, Father L. Andriekus, K. Žoromskis, A. Kašubienė, V. Kašuba, and V. Dragunevičius.

IŠ ŠIMTMEČIŲ PAKELTI ŽODŽIAI

Poetas Sigitas Geda, minėdamas Kazio Bradūno septyniasdešimtmetį, ''Gimtajame krašte'' išryškina būdingą dalyką: ''... man pačiam įdomu dar viena poezijos mįslė: ar jinai kartais nėra ''užprogramuota'' nuo pat mūsų dainų ir pasakų, Donelaičio, Baranausko, Strazdo laikų? Gal geroji deivė Lėmėja pašnabžda mums žodžius, kuriuos kiekvienas ištariame nepaisant to, kurioje vandenyno pusėje gyventume?''

Taip — šios lietuvių dvasinį pasaulį apimančios ''programos'' Bradūnas laikosi nuo pat pirmųjų rinkinių. Su žemininko ištikimybe atidžiai klausosi balsų, ateinančių iš savo tautos klodų, kurie vienaip ar kitaip susidėstė šimtmečių eigoje. Reaguoja ir į mūsų laikmečio tragizmus, lietuvių patirtus. Visa tai įprasmina lakoniškais įvaizdžiais daugiausia trumpuose eilėraščiuose. Neretai jo trapios, atviros strofos priartėja prie liaudies dainų lyrizmo. Bradūno knygos ar jų nuorašai mielai skaitomos Lietuvoje, ir, turbūt daug jautriau įsisavinamos negu išeivijoje.

Prieš keletą metų tas pats ''Gimtasis kraštas'' piktai šaipėsi iš išeivių recenzentų, kurie vienu kitu sakiniu nurodydavo Bern. Brazdžionio, Henriko Nagio ar Kazio Bradūno poezijos populiarumą pavergtoje Lietuvoje, netgi įtaką ne vienam su Lietuvos tematika nuoširdžiai susijusiam poetui. Šiandien, gorbačioviniam persitvarkymo vėjui pūstelėjus ir tebepučiant, išsidraikė pašaipų dūmai. Jau leidžiama S. Gedai atvirai pasakyti, kokį įspūdį jam tada padariusios Bradūno ''Morėnų ugnys'' ir ''Sidabrinės kamanos''; ''Pirmą sykį čia taip aiškiai atsigręžta ir į mūsų dainose ir pasakose skendinčius lietuviškų mitų luitus, galop į pačios Lietuvos mitą — nuo ledlaikių iki mūsų dienų''.

Nuo 1943 metais pasirodžiusių ''Vilniaus varpų. Sonetai'' iki šiol Bradūnas yra išleidęs 15 rinkinių. Gal jam ir padėjo darbas redakcijoje ir spaustuvėje Čikagoje, kad suburti eilėraščiai bematant gautų leidėjų palaiminimą. Vistiek jo leidybinės sėkmės didysis laidas — tai sugebėjimas savo kūrybą užangažuoti kuriam nors ypatingam tautos įvykiui ar įžymiai jubiliejinei asmenybei, nuo kurios priklausė mūsų kultūros gyvybė.

Štai Lietuvos krikšto sukaktį jis pasitinka su atitinkama knyga ''Krikšto vanduo Joninių naktį'', pratęsdamas savo jautrius pokalbius su lietuvių tautos lemtimi.

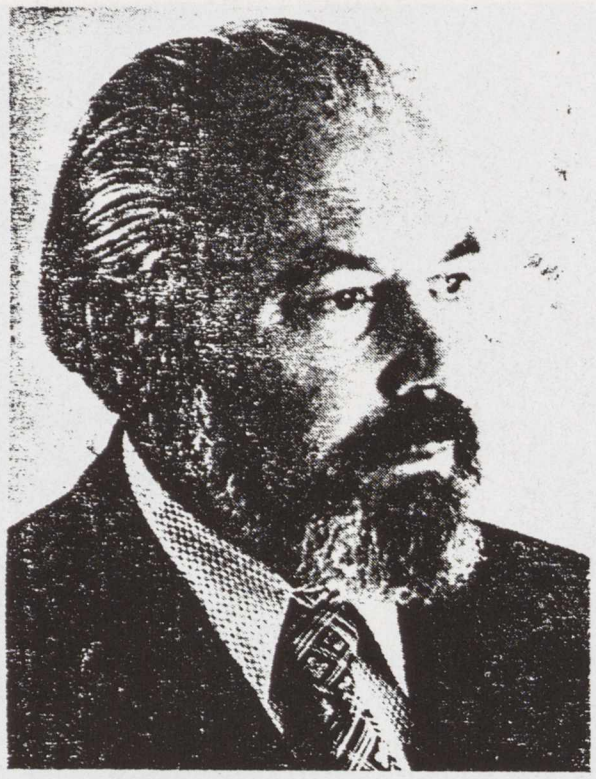

Poetas Kazys Bradūnas, *vienas žymiausių išeivijoje išaugusių lyrikų, šiemet švenčiąs 70 metų sukaktį.*

Naujoje knygoje persipina pagoniškos ir krikščioniškos būsenos, kaip ir keliose ankstesnėse knygose, tik dabar tas vyksta su raiškesniu sugretinimu. Dalyvauja Dievas ir senieji dievai, kryželis ir mums artimas laukų akmuo ar akmenėlis (su širdimi, kuri klausosi ir girdi). Minimas pašventinimas ir žodžio užkalbėjimas. Joks paradoksas, jei ''pagoniškai kalbina Dievą / Praėjusių amžių artojas.'' Tai istorinis faktas. Į sapne regimas apeigas ateina žemaičiai su žalčiu ir su kryželiu, ''su gintaro rožančium, su vainiku gėlių.'' Eilėraštyje ''Sūduvos antika I'' pagonybės vaizdas piešiamas satyriškais brūkšniais:

> Nuogas velnias prieš debesį staipos,
> Kikena laumė šalia,
> Perkūnas pagriebia žaibą
> Ir smogia visa galia.

Suprantama, senovės magija yra atgaivinama tik poetiniu žodžiu, žodžiu, kuris magijai nėra svetimas. Neveltui kai kam atrodo, kad Bradūno apdainuojama lietuvių krikščionybė yra perdėm pagoniška. Skaitai ir nežinai, kuriai pusei nuolankesnė lyriko širdis. ''Žemiškoje litanijoje'' jis senoviškai meldžiasi žemei žemužei. Tuo tarpu ''Antifonoje IV'' guodžiasi krikščionių Viešpačiui dėl to, kas liko neišgelbėta ir kas išgelbėta. Išgelbėjome: ''Tėve, mūsų'' gimtąja kalba ''Ir Aušros Vartus Vilniaus sienoje''.

Čia kažkaip natūraliai susilydo abiejų tikybų sintezė: gėris plaukia iš vieno ir antro prado. Tarsi norėdamas apsidrausti nuo galimų priekaištų (juk švenčiame krikšto sukaktį), poetas gan saliamoniškai išsprendžia senojo ir naujojo tikėjimo priešingumus. Nelyginant teisėjas, reikliai sako: ''Pagoniškas reikalas baigtas''. Reiškia, krikščioniškoji tikyba triumfuoja. O žemės dievukai, taigi visi mūsų senojo kulto mitai bei apeigos, ''galės gyventi pavirsdami į žodį.'' Gi žodis gyvenime yra kur kas reikšmingesnis už istorinę tylą.

Nelengva trumpoje recenzijoje įžvalgiau pasklaidyti Bradūno regimas prasmes mūsų tikėjimų akiračiuose. Antra vertus, čia ypatingų paslapčių ir nėra. Bradūnas nelinksta į metaforišką uždarumą. Kiek jausmingos vaizduotės belietų į tas glaustas eiles, jo frazė niekad nenutolsta nuo logikos.

Jokia kita Bradūno knyga nėra tiek išprotauta, kaip šioji. Tiesiog aritmetiškai apskaičiuota. Sandaroje išlaikoma klasikinės šventovės simetrija. Šešios dalys nusako šešių šimtmečių motyvus, pradedant krikštu, žvelgiant į Mažvydo Katekizmą, į Donelaičio epochos negandas, į sukilimų šimtmetį ir spaudos draudimą, pagaliau į XX amžiaus skaudžias realijas, užsklandai nepagailint krikščioniško optimizmo — prisikėlimo nuotaikos: ''Ir žodžiai taškosi, krykštauja / Ant poezijos rankų''.

Kiekviena dalis sudaryta iš dvylikos eilėraščių, kurių pirmas yra antifona, irgi dvylikos eilučių, išskyrus ketvirtą. Antifoninis solisto ir choro dainavimas pakaitomis, lyg atsiliepiant, yra atėjęs iš antikos apeigų. Taip buvo giedami himnai. Čia solistą pakeičia poetas, o chorą — tautos išgyvenimai. Jų susidainavimas veikia kaip giedotinės pamaldos katedroje. Girdimas prasmingos maldos kuždesys. Dvelkia tikėjimas. Šviečia dvasinių pradų pašlovinimas.

Na ir pati leidinio apdaila (Vytauto O. Virkaus), su liaudies skulptūrų nuotraukomis — šimtmečių nugairintais pavidalais, kaupiančiais dvasinę ramybę bei paprastumą — įtaigiai papildo knygos estetinę visumą.

Džiugu, kad paskutinieji K. Bradūno rinkiniai atspausdinami kur kas parankesniu, dargi estetiškesniu formatu. Anksčiau neramino prabanga, leidžiant tuos albuminius ''Pokalbių...'', ''Sonatų...'' ir ''Donelaičio kapo'' tomus. Gal jie ir buvo sumanyti kaip įspūdingos dovanos Kalėdoms ar gimtadieniams. O dabar ''Krikšto vanduo Joninių naktį'', dvigubai mažesnė savo dydžiu, graži, žymiai parankesnė, vertinga dovana prasmingai sukakčiai.

Pranas Visvydas

ANTIFONA III

Pro Aušros Vartus ir per Šiluvą
Praėjau nusiėmęs kepurę.

O prie Oršos ir prie Salaspilio
Užsidėjau blizgantį šalmą.

Nusivaikščiojau, nusiklajojau —
Kur dabar galvą priglausti?

Tai sustodamas ir atsiklaupdamas
Prašau žemės, dangaus ir Dievulio

Paklot patalą pilkojo grumsto
Trumpam vyturėlio miegui —

Ten, kitame pasauly,
Noriu anksti atsikelti.

VAKARAS PRIE ŠILUVOS

Ant akmenio sėdi raudodama
Gal motina, gal Marija.
Leidžiasi saulė raudona.
Kursai esi danguje.

Nušluostyk ašaras verkiančiai
Po dienų netekties.
Žemelei užsimerkiančiai
Labos, labos nakties.

ŽEMIŠKOJI LITANIJA

Viską gavau iš tavęs,
Žeme žemuže.
Palaimink mirties vestuves,
Žeme žemuže.

Sujunki mudviem rankas,
Žeme žemuže.
Tegu su žiedu užkas,
Žeme žemuže.

O tu nueik pas kitus,
Žeme žemuže.
Ir atkelki vartus,
Žeme žemuže.

LAIKO DOVANA

Ten, kur įspaudžiau pirmą pėdą,
Jau nepasiekiama, neatpažįstama vieta.
Laikas atriekia tau ir pats suėda
Net plutą, nors ir kaip kieta.

ŽEMĖS TRAUKA

Tartum akmuo nuo žemės guolio
Pakilti negaliu,
O dylanti delčia mėnulio
Groja sidabro rageliu.

Groja negirdimai, bet groja —
Dangų svaigina rageliu,
Ir žvaigždės puldamos plasnoja
Liepsnotu drugeliu.

DAR TOLIAU

Senaširvintės kranto
Švedų kapuos
Vienišos pušys ošia
Žuvėdų žodžius.

Ir nesupratom,
Nesužinojom,
Kaip sunku bus atgulti
Dar toliau nuo tėvynės.

DIEMEDIS

Dievo medi, Dievo diemedėli,
Kas tave pabudino, prikėlė?

Šaltas vėjas ar kaitri saulutė,
Ar tu pats norėjai gyvas būti?

Ir norėjau ir pabudino, prikėlė,
Pamaitino žemė motinėlė.

APEIGOS PILKAPY

Žirgų ir žmonių kapinyne,
Prie pat vėlių vartų,
Paduok man pieno puodynę,
Kad mirtis neišgertų,

Kad visiems lašas būtų,
Kad gyvata nesopėtų.
Žalia šakelė rūtų.
Karti šaknis mėtų.

Sudaužau ašaruvę,
Šaltiny skalauju puodynę —
Keliasi žygyje žuvę,
Žvengia žirgai kapinyne.

UŽ VISĄ GIMINĘ

Iš įkapių atpažinę,
Pašlakstėm vandeniu,
Užprašėme mišias
Už mirusius ir užmuštus,
Už visą giminę...
Kurgi nešies

Jų šaltą urną
Šiltuos delnuos?
Moliu ir pelenu
Paliesk man burną,
Ir niekas nežinos,
Kad savo įkapes renku
Po vandens ir ugnies apeigų.

VELNIŠKOJI BAIGMĖ

Velnias blogas. Kas gi to nežino.
Bet ir blogio kai kada jam stoka —
Verkauja prie seno kapinyno
Arba vienas klumpakojį šoka.

O kai šokdamas per daug įsismagina,
Nusilaužia paskutinį ragą,
Įsimyli žemišką merginą —
Pragaras tada, kaip Kremlius, dega.

OI VIJA PINAVIJA

Apsivijo apie mano kojas...
Niekas niekad to nepasakys.
Kaukai lapų kilimą pakloja
Ir jau žiūri tiesiai į akis.

Apsivijo apie mano kaklą...
Niekas niekad to nepagalvos.
O žaltelis šiltą pieną laka,
Nepakeldamas karališkos galvos.

Apsivijo apie mano širdį...
Niekaip niekad to nepamirštu.
Dievas sėdi, klausosi ir girdi,
Šypsosi, grūmodamas pirštu.

DIEVUKAI

Dievas dėsto žemės dievukus
Dangaus lentynose kaip daiktus:
Jiems niekas nesimels ir neaukos —
Pagoniškas reikalas baigtas.

Bet jų keli pabėga iš dangaus.
Ar pėdsakus eilėrašty užuodi?
Ir jei dangus bėglių tų nepagaus,
Galės gyvent, pavirsdami į žodį.

Užmirštas humoristas rašytojas

Albinas Valentinas
Author Albinas Valentinas

(1908.11.20 — 1967.3.10)

Nedėkingas yra humoristo rašytojo likimas: esamuoju laiku jis populiarus, labai skaitomas, mėgiamas, minimas, bet praėjus kiek laiko — tos aktualijos išblėsta, užplūsta nauji įvykiai, ir tu, humoriste feljetoniste, kaip neabeaktualus, pasenęs, eik į archyvą, jeigu nebūsi nieko išliekamo sukūręs, jeigu savo raštams nebūsi suteikęs literatūriškai—meniškai išliekančio drabužio arba neturėsi Servanteso (''Don Kichoto'' autoriaus) talento.

To išvengė didžiausieji mūsų beletristikos humoristai A. Gricius ir Pulgis Andriušis, laiku perėjęs į ''rimtąją'' prozą, o pirmasis (Pivoša) sugebėjęs savo feljetonuose iškelti žmogaus silpnybes, turinčias ''išliekamos vertės''.

Su Albinu Valentinu, kuris gausiai užpildė spaudą savo laiku (1927—1967) savo tikruoju vardu, slapyvardžiu Al Bani, kitais vardais ir kriptomis, pats leido ir bendradarbiavo ''juokų'' laikraščiuose ir laikraštėliuose, atsitiko dar blogiau: gyvas būdamas neišleido nė vienos savo darbų knygos, o be knygos vien komplektų archyvuose, sunku susidaryti rašytojui rašytojo vardą.

''Iš akių — ir iš atminties'' sako mūsų liaudies posakis. Ir A. Valentino iki šiol (paskutiniuosius 20 metų), rodos, skaitytojas nepasigedo, kol vienas iš jo artimų bičiulių ''Drauge'' ''Horizontų'' skiltyje nepaskelbė, kad šiais metais sueina 20 metų nuo jo kolegos mirties.

Iš negausių žinių enciklopedijoje ir iš beletristikos antologijų sužinome A. Valentiną buvus nuo 1927 metų labai aktyvų įvairių įvairiausių raštų rašytoją bendradarbį ''Trimite'', ''Jaunojoje kartoje'', ''Ūkininko patarėjuje'', ''Dienoje'', ''Sekmadienyje'', XX amžiuje'' ir daugelyje tremties ir išeivijos JAV-se laikraščių, redakcijos narį, literatūros vakarų dalyvį, ''linksmų plaučių'' vyrą, autorių feljetonų iš vadinamos ''Peklos knygos'', kuri taip ir liko rankraščiuose ir ištuštėjusių salių sienose... (Toji ''Peklos knyga'', — kaip rašo ''Horizontų'' autorius Vl. Ramojus, — tai buvo mūsų dienų įvairių negerovių ir nuslydimų iš kelio rinkinys, kur jis bėgamųjų dienų nuotaikas literatūriškai apipavidalinęs visa tai rikiavo į feljetonus...'').

A. Valentinui mirus, jo sesuo Ona Budrikienė daug brolio raštų iš periodikos surinkusi ir ketinusi išleisdinti atskira knyga. Bet išsikėlusi iš Čikagos į New Yorką ir ten mirusi, palikdama rinkinį ir ketinimą nežiniai.

Prisimindami A. V. mirties dvidešimtmečio sukaktį, norėtume ne tik skaitytojuose atgaivinti juos linksminusio rašytojo atminimą, bet ir uždėti pareigą jo artimiesiems dar gyviems kolegoms rašytojams ''įamžinti'' nors kukliu A. Valentino raštų tomeliu, kaip kuklus buvo ir pats autorius, nesiveržęs į pirmąsias dailiojo žodžio gretas, o žvelgęs į gyvenimą ir jį vedęs iš ''linksmosios pusės''.

BEISMONTAS LINKSMYBIŲ...

Albinas Valentinas

Nebežinau, kiek laiko keliauju jau aš, kaip tas Amžinasis Žydas. Skubu, plušu svetimomis gatvėmis neapsakomai didelio, milijoninio miesto. Be keleivio kuprinės ir lazdos, einu aš per pasaulio lietuvių sostinę. Ir kiekvieno sutikto praeivio aš klausiuos tolimesnio kelio šiais žodžiais:

— Ponas misteri, gal kartais žinote kur beismontą arba fletą?

O didžiai skubą misteriai tik numoja rankom:

— No, no...

Tik paėję kokį šimtą jardų, atsigręžia ir, matyt, pagalvoja:

— Tai galvinis, Chicagoje fleto ieško...

Tik vienas, didžiai drąsus praeivis staptelėjo ir paklausė manęs:

— O kas gi būsi toks didvyris?

— Aišku, naujas ateivis arba vadinamas dypukas, — atsakiau. — O kas gi kitas, tamstele, beismonto ieškos...

— Bet juk pats čionai atvažiavai su visomis darbo ir beismonto garantijomis, — ėmė filosofuoti truputį ''patraukęs'' praeivis. — Kitaip tavęs į šitą kontrę nebūtų įsileidę kaipo visuomenės naštos.

— Šiur, misteri, — sakau. — Betgi aš išvaikščiojau visą miestą, o vienok nerandu nei tokio stryto, anei tokio namo numerio, kaip ant garantijų kad parašyta...

— Gadem... Tai tokiuose didžiuose miestuose ėmė ir pritrūko dėl tavęs namo numerio...

Drąsus praeivis užsimaukšlino ant akių skrybėlę ir nulingavo į artimiausią saliūną.

Pagaliau didžiojoje kelionėje sutinku vieną pažįstamą.

— Susimildamas, gal žinai kur kokį beismontą? Štai vos ant kojų bepastoviu nuo lakstymo...

— Aišku, kad žinau, — atsakė pažįstamasis ir iš didybės išsipūtė it koks ciesorius. — Ne tik beismontą, bet tikrą fletą žinau. Ant antrų lubų. ot, tuoj užrašau tau adresą. Tik prieš pusę valandos išmetė nuomininkus ant gatvės. Skubėk.

Tai jau aš ne skubėjau, bet maratonu bėgau. Dar greičiau, ką čia Maratonas... Kokį tuziną praeivių parverčiau. Kiti sustojo ir mosavo skrybėlėm, manė, kad kokios sporto rungtynės vyksta. Tik kai viename skersgatvyje susidūriau su strytkariu ir šis, nušokęs nuo bėgių, apvirto, ėmė mane vytis policininkai ant motociklų. Bet kur tau... iš karto atsiliko. Tik kažkur tolybėse begirdėjau sirenas kaukiant. Nėra pasaulyje tokios policijos, kuri pavytų žmogų, bėgantį Chicagoje užimti tuščią butą...

Nurodytu adresu spaudžiu skambutį. O širdis plaka, net laiptai linguoja. Pagaliau atidarė duris tokia pikta leidė su akulioriais.

— Eskiuz mi, leiduke, — tariau saldžiausiu balseliu, — girdėjau, kad turite fletą ant rendos.

— Šiur, — atsakė leidė storu balsu, it per ratų stebulę. — Ar bažnytinis esi?

— Taip, — atsakiau dangišku balseliu.

Tada atkabino durų lenciūgėlį ir įsileido į vidų.

— Si, nais fletas. ir langai išeina į saulę. Krikščioniui išrenduosiu. Bet turėsi nupirkti šituos furničiurus. Kitaip, no...

Iš palėpės buvo sunešta senų rakandų ir sustatyta gražiuose kambariuose.

— Bet furničiurai jau nebeapynaujai... — tariau kiek nusiminęs. Supamas fotelis jau be vienos pavažos ir pianinas be kojų.

— Nauji, nauji, neplepėk čia niekų... Po pirmųjų jubiliejušų atvažiavome į šitą kontrę, tai ir nupirkome. Kiek čia dar laiko tepraėjo...

Sakai, pianui kokios kojos trūksta. Lesen, bet kaip skamba.

Leidukė kirto keliais pirštais į klavišus ir storu balsu pragydo: Nesibijosim, nors ir žemė drebė-ė-ė-ė-tų!..

Narvely ne savo balsu staiga suriko kanarėlė.

— Matai koks balsas! Iš grabo prikeltų... Ar imsi?

— O kiek už viską rokuojate?

— Tai su šita muzika, su pečium, su everting, — susitaikysim už tūkstantinį. O rendos už fletą — tik šimtą doleriukų mėnesiui. Matai, kaip nebrangu. Šiur! Tai ar imsi?

— Kaip čia dabar imsi, kad tos tūkstantinės dar nesukaliau...

— O tu, bambize, — sušuko leidukė su akulioriais. — Tu nori gauti fletą for nating. Sakau, ir kokių dabar žmonių privažiavo! Nori tik kitą išnaudoti... Begėdžiai!

Leidukė už šluotos, o aš vikriai per duris. Ji iškišo galvą per langą ir dar šūktelėjo man:

— Jei gausi kur pasiskolinti tūkstantinę, tai ateik. Aš nebepyksiu. Pas lojerį surašysime kontraktą, ir galėsi šitame flete gyventi visą mėnesį, o jei labai norėsi, tai ir du...

Nusiminęs keliauju toliau. Ir štai netikėtai viename lange pamatau raštelį: "Basement for rent". Net akyse prašvito. Žaibo greičiu puoliau ir kaip perkūnas ėmiau trankyti į duris. O kai į beldimą ne taip greit atsiskubino, pradėjau laužti duris, bijodamas, kad kas kitas neatskubėtų ir neužimtų beismonto.

Atėjo šeimininkas su revolveriu rankoje.

— What is to marry?

— Kišk savo surūdijusį revolverį į kišenę ir greit, tik leisk manę į beismontą.

Žmogus paklausė, padėjo revolverį, ir ėmėm apžiūrinėti būsimą mano gyvenimo tvirtovę šioje naujoje tėvynėje.

— Tai kaip laikini? — Klausia šeimininkas. — Sakyk, ba nėra laiko. Mes visi čia Amerike skubiname.

— Bet kodėl čia tiek daug kralikų ir tiek daug skylių?

— Su kralikais turėsite podraugei gyventi, negi aš išmesiu nekaltus gyvulėlius ant stryto dėl jūsų... Mano pati juos labai laikina. Well, o dėl skylių, tai aš nežinau... Gal kada kokia žiurkė buvo įsimetusi... Jeigu nėra žmogaus, tai žiurkės bando pulti kralikus. Well, bet čia žiurkės yra labai draugiškos ir progresyvios. Nėra ko bijoti. Drauge, tau tai ne smetoniškos žiurkės. Oi, yra diferenc!

— O ar čia kada gyveno koks baltas žmogus?

— Šiur, kad gyveno! buvo jau čia dypukas, bet išsimufino...

— O kodėl išsimufino?

— Well, suprasi tu jį. Sako trubelis buvęs. Būk tai, naktį bemiegant, žiurkės nosį nukandusios. Koks fašistas buvo tai ir nukando. Čia žiurkės progresyvios... Tai ar laikini?

— Dangau, kur čia nelaikinsi... O kiek rendos prašai?

— Well, aš tai, sakyt, drauge, žmogus progresyvus. Daug nereizuosiu tau, ne taip, kaip bažnytiniai... Tik trisdešimts doleriukų savaitei.

— Trisdešimt doleriukų savaitei, sakai!.. Misteri, o kad aš iš viso tik tiek savaitėje uždirbu. O čia degančiai reikia ir šiušių, ir siuto, ir dresės žmonelei brangiausiajai...

— Be siuto ir šiušių galima apseiti, bet užtai beismontą turėsi... Tai nelaikini?

Pirmą kartą šioje šalyje ištariau ryžtingai:

— Ne, misteri, nelaikinu progresyvių žiurkių...

Misteris vėl griebė revolverį.

— Well, mes teisybę ir sakome, kad čia privažiavo visokio juodo plauko fašistų...

Ir vėl nusivylęs keliauju toliau. Kažkokie bepartyviai pasigailėjo manęs nelaimingo ir nurodė adresą vienos doros misiukės, kuri tikrai suteiksianti man pastogę.

Naujos vilties žvaigždės vedamas, nueinu. Pasibeldžiau. Pravėrė duris. Lenciūgėlis užkabintas iš vidaus už durų. Prikišęs nosį prie to lenciūgėlio, tariau meilingai:

— Atsiprašau, misiuke, sako, kad turite fletą išrenduoti?

— Turiu, — atsako pro lenciūgėlį iš vidaus. — Kodėl man neturėti.

Misiukė buvo neaprašomai graži. Antakiai tokie juodi, kaip tamsiausia Chicagos naktis, o lūpos tokios raudonos, kaip tekanti saulė virš Mičigano ežero. Ji rūkė pypkę. Išleidusi pro nosį du kamuolius pilkų dūmų, tarė man:

— Tai tu nori fleto?

— Taip, gerbiamoji ponia misiuke, — pragydau angelišku balseliu. Rankose maigiau savo kepurę, lyg tas griešninkas, pastatytas po kairės Paskutinėje Dienoje.

— O vaikų ar turi?

— Neturiu, neturiu... — sušukau pilnas laimės. — Esava tik du: mano pati ir aš pats. Sakyt, kaip du laimingi balandėliai! Tik neturiva savo lizdelio...

— Tai nieko nebus, — griežtai pasakė pro lenciugėlį. — Priimam tik su vaikais!

— Tai kaip čia dabar bus, — mikčiojau. — Kad mums taip jau išėjo su tais vaikais... Sakau, iš tikrųjų, pirm Dievas atima žmogui protą, o paskui baudžia...

— Tai dėl to aš nekalta, kad tu vaikų neturi.

— Bet, brangi misiuke, nu, kaip čia dabar taip ant greitųjų su tais vaikais... Negi per vieną dieną, Viešpatie...

— Sakiau: aš priimu ant fleto tik tokius, kurie turi vaikų, bent tuziną...

— Bet pasigailėk, priimk mane laikinai ir be vaikų. Gal begyvenant Dievas paskubins kaip nors iš savo mielaširdystės...

— No, no! Nėra vaikų — nėra kalbų. Decol!

Ir užtrenkė duris panosėje.

Sužadinęs gailestį dėl tų vaikų, nelaimingas keliauju toliau. Kelios vietinės kūmutės skodavoja ant šaligatvio.

— Matai, ubagai... Nespėjo dar kojų sušilti šioje kontrėje, o jau auzas perkasi ir mums kozeruoja į akį. Mes tai kas kita. Mes čia atvykome po pirmųjų jubiliejušų... O kada jie, ubagai...

Ant sekančio namo porčiaus sėdėjo naujųjų ateivių pora.

— Labas vakarėlis! Tai, vadinasi, sėdit ant porčiaus.

— Taigi, sėdime. O ką veiksime nesėdėję. Visi namų savininkai būtinai čia ant porčiaus dailiai sėdi.

— Tai, kad dabar jau lyg ir šaltoka, netoli Kalėdos. Dar gali nosys nušalti...

— Tai kad mes tik dabar nusipirkome namą. Kiti per visą vasarą jau atsisėdėjo, o mes tik dabar pradedame sėdėti.

— Laimingi, — pagalvojau. — Ir vaikų turi, ir fletą...

Dabar jau niekur nebeskubu. Mane jau galėtų pralenkti kiekvienas raišas ubagas. Sutinku tokį buvusį bendrastovyklinį. Tas ir klausia:

— O kur taip pamažėl slenki? Juk čia Amerikoje visi skuba...

— Aš neturiu ko skubintis: einu į parko lagūną nusiskandinti, nes negaunu beismonto...

— Šį kartą dar liaukis skandinęsis. Aš žinau tuščią beismontą, parodysiu...

Ėjau be vilties.

— Misteri, gal turi kokį beismontą dėl laimingų dypukų? — tariau jau paprastu balsu.

— turiu, — sako, — kodėl aš neturėsiu. Po jubiliejušų atvažiavau...

— Vienas, du — apžiūrėjome ir rendą susitarėme. Bet paskui jis dar sako:

— Aš esu ant penšeno, tai pas mane yra tokie įstatymai: baltinių skalbti čia negalima, ba nuo garo silingai šunta. Virti valgį aš irgi neleisiu, nes reikia seivinti gazą, ba ant mano skaitliuko yra. Rūkyti ir garsiai kalbėti — griežtai draudžiama! Gulti šiuose namuose visi privalo septintą valandą vakaro, o iš ryto nereikia anksti keltis ir baladotis. Aš esu ant penšeno ir noriu ilgiau pamiegoti. Mat, gyvenu ant pirmųjų lubų, tai viskas girdėtis. Taipgi, nei draugai, nei kokie pažįstami tegu neateina, ba, be reikalo tik florus zulina... Ar laikini šitą beismontą?

— Laikinu, misteri, — atsakiau. — O ką veiksiu nelaikinęs...

— Tai orait! O tavo pati ar dirba?

— Dirba, o ką veiks Amerikoje nedirbusi...

— Tai ji turės kvitinti džiabą. Mat, ji, dar prie rendos, turės ateiti kasdieną ir išklynyti man fletą, ba aš esu ant penšeno.

— Bet, misteri, gal mes taip susitartumėm: aš renduoju jūsų beismontą, moku pinigą, žmona klynys jūsų fletą, laikysimės visų jūsų prisakymų, bet gyvensime kur nors kitur...

— Okey! — Atsakė jis linksmas. — Aš visada taip sakiau: Dieve, duok beismontą, o dypukas atsiras...

Matote, kartą ir man nusišypsojo laimė: gavau beismontą su visais patogumais...

SEPTINTOJI PREMIJŲ ŠVENTĖ ČIKAGOJE

Šiais metais JAV LB Kultūros Tarybos organizuojama premijų įteikimo šventė, kurią suruošė vidurio vakarų apylinkė, įvyko Čikagoje.

Premijų šventę atidarė Birutė Vindašienė, LB Vidurio apygardos valdybos pirmininkė. Visus laureatus, šventės dalyvius ir ruošėjus gražiu žodžiu pasveikino Ingrida Bublienė, JAV LB Kultūros Tarybos pirmininkė, šios šventės vyriausia organizatorė. Pagal Bernardo Brazdžionio žodžius, ji išsireiškė, kad lietuvių tautos dvasią mes radome liaudyje, kaip gintare amžiams įgludusią gėlelę; ją radom knygoj, dainoj ir mene.

Vysk. V. Brizgiui sukalbėjus invokaciją ir palaiminus vaišių stalus, visi pakėlė šampano taurės už laureatus...

Po vaišių — premijų įteikimas. Šios dalies programą, savo artistišku žodžiu puikiai pravedė aktorius Arūnas Čiuberkis, pasidžiaugęs gausiai atvykusiais, (netgi iš tolimos Venecuelos dr. V. Dambrava) į šią iškilmingą ir prasmingą šventę.

Pirmąjį į sceną iškvietė Lietuvos tautos dainių, šauklį, poetą—laureatą Bernardą Brazdžionį, apdovanotą JAV LB 3000 dol. literatūros premija, kurią paskyrė vertinimo komisija už: 1986 m. naują poezijos rinkinį "Po aukštaisiais skliautais", vaikų grožinę literatūrą ir didelį įnašą į lietuvių poeziją. Jam premiją įteikė Alg. Gečas, JAV LB Krašto valdybos pirmininkas.

Šventės dalyviai, pakilę iš savo vietų ilgai ilgai plojo poetui Bernardui Brazdžioniui ir, žinoma, Vytei Nemunėliui...

Laureatas dėkodamas už premiją pacitavo M. K. Čiurlionio "Menininko testamentą"... "Menininkai eina ilgos žmonių procesijos priekyje... Jie su pirmaisiais jau prie upės; kiti dar lauke, kiti dar miške; jie nesupranta šauksmų: 'upė, upė', nes jie dar atsilikę miške".

Poetas priminė 1905 metais šaukiančius lietuvius: "laisvės, laisvės!" Jų nesuprato kiti tautiečiai, kaip ir 1918 m. šaukiančiųjų: "Nepriklausomybės!" Ar 1941 m. sukilime: "Išsilaisvinti!" Kaip anksčiau taip ir dabar poetai, menininkai šaukia tautą šviesion ateitin. Baigdamas, poetas su įsijautimu ir dvasiniu užsidegimu padeklamavo: "Aš čia, gyva..." Klausytojai, pagauti entuziazmo, nepaprastai ilgais ir griausmingais plojimais palydėjo poetą. Tai buvo pats įspūdingiausias šventės momentas.

Literatūros laureatas Bernardas Brazdžionis eina į sceną atsiimti premijos.
Literature laureate Bernardas Brazdžionis going to receive his award.

JAV Lietuvių Fondo pirm. Povilas Kilius, sveikina prel. Juozą Prunskį, laimėjusį žurnalistikos premiją.
Povilas Kilius, president of the USA Lithuanian Fund, congratulates Msgr. J. Prunskis, winner of the journalism award.

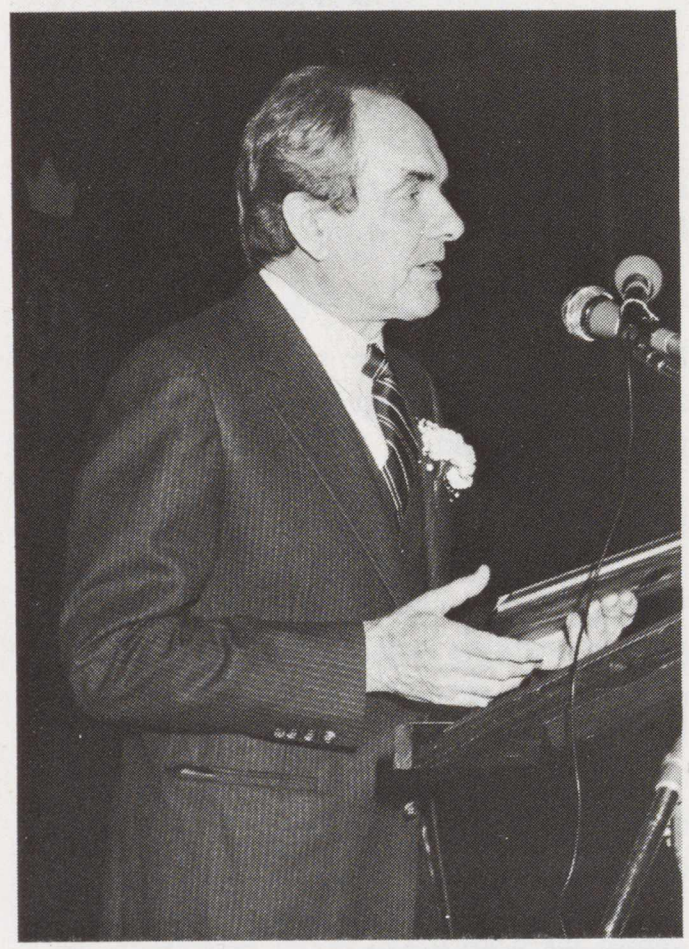

Dailės premiją laimėjęs Albinas Elskus, taria padėkos žodį.
Winner of the art award, Albinas Elskus, thanking the Lithuanian Foundation.

Dailininkui Albinui Elskui, už jo vitražus, mozaikas, ir kitų šakų kūrybą, kuria išgarsino lietuvišką meną šiame krašte, paskirta 1000 dol. premija, kurią įteikė Marija Remienė, Lietuvių Fondo valdybos pirmininkė; gražų premijos diplomą įteikė dail. Nijolė Palubinskienė.

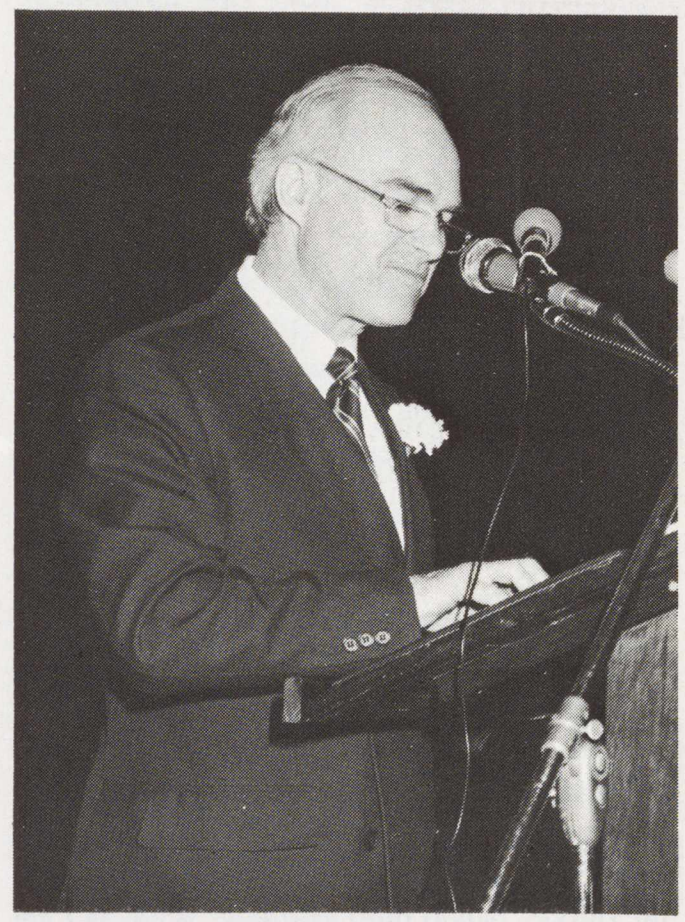

Muzikas Faustas Strolia, priėmęs premiją, skaito savo padėkos žodį.
Faustas Strolia, winner of the music award, reading his acceptance speech.

Šventės dalyviai, ypač jaunimas, labai triukšmingai ir plojimais ir šauksmais sutiko muzikos laureatą Faustą Strolią, kuris daugumai pažįstamas kaip chorų dirigentas, kompozitorius ir šeštadieninių mokyklų mokytojas. Priėmęs premiją, savo padėkos žodyje pareiškė, kad savo muzika, dainomis nori įžiebti vaikuose bei jaunime lietuviškos dvasios ugnį, o ankstyvesniųjų lietuvių imigrantų kartose palaikyti jau įžiebtą lietuvybės liepsną...

Teatro premijos laimėtojas Jurgis Blekaitis, sveikinamas Ingridos Bublienės, JAV LB Kultūros Tarybos pirm.
Jurgis Blekaitis, winner of the drama award, is being congratulated by Ingrida Bublienė, pres. of the US Lithuanian Foundation Cultural Council.

Du laureatų stalų vaizdai. Viršuj, iš k. matyti Jurgis Blekaitis; PLB valdybos pirm. A. Gečys; stovi — Bern. B razdžionis. apatinėje nuotraukoje: Albinas Elskus, prel. Juozas Prunskis, Faustas Strolia.
Two views of the winners' table. Above, from l.: J. Blekaitis, A. Gečys, president of the PLB; B. Brazdžionis (standing). Below: A. Elskus, Msgr. J. Prunskis, and F. Strolia.

Akt. Arūnas Čiuberkis, pravedęs visą premijų įteikimo programą.
Actor Arūnas Čiuberkis, emcee for the awards ceremonies.

Visos nuotraukos — Jono Tamulaičio
Photographs by Jonas Tamulaitis

Teatro premija paskirta Jurgiui Blekaičiui, pasižymėjusiam aktoriui, režisieriui, išeivijos teatrą iškėlusiam į profesionalinį lygį. Laureatas savo padėkos kalboje apgailestavo, kad jo kartos aktorių beveik nebelikę; su viltimi žvelgia į ateitį, kad atsiras naujų žmonių, iškilių aktorių. Pasidžiaugė, kad premija jam įteikta Čikagoje, mieste kuriame jis pradėjo savo teatro darbą, kad ir labai sunkiose sąlygose, nes tuo metu, kada pagalbos tikrai labai reikėjo — "veiksniai" ne tik kad nepadėjo, bet net ir neįvertino.

LB Kultūros Tarybos skirta 1000 dol. žurnalistikos premija paskirta prel. dr. Juozui Prunskiui, parašiusiam virš 12000 straipsnių, išleidusiam labai reikšmingų mūsų gyvenimui knygų; spaudos ir kultūros mecenatui. Jam premiją įteikė Lietuvių Fondo Tarybos pirm. Povilas Kilius. Laureatas pasisakė, kad į žurnalizmą jį patraukė nepriklausomoje Lietuvoje ėjusio dienraščio "XX Amžius" leidėjai—draugai. Pagal laureatą: "kryžius ir spauda tai dvi didžiosios pasaulio galybės". Jis per plačiąją (amerikiečių ir kitų) spaudą mėginąs perduoti pavergtų mūsų tautiečių šauksmą ir įspėjimą laisvajam pasauliui.

Visus premijomis apdovanotus sveikino V. Kleiza, Lietuvos garbės konsulas; dr. V. Kamantas; PLB Centro valdybos pirm. Alg. Gečas; Lietuvių Fondo Tarybos pirm. P. Kilius; Jaunimo vardu sveikino tautinių šokių "Grandis" ansamblio šokėjai, sušokdami "Suktinį" ir "Meškiuką Rudnosiuką".

Šventės koncertinę dalį atliko 1981 m. Teatro premija apdovanotas "Antrasis kaimas", savo trumpuose satyriniuose scenos vaizdeliuose pasišaipydamas iš gydytojų, advokatų, pirmininkų ir kitų... smagiai nuteikdamas žiūrovus.

P.D.

DIEVO SĄSKAITON GYVENTI DAUG SMAGIAU!..

*Du **B. B.**: poetas Bernardas Brazdžionis, kompozitorius Bronius Budriūnas ir Aldona Brazdžionienė, poeto 80-ties metų minėjimo vaišėse.*
Two BB's: poet Bernardas Brazdžionis, composer Bronius Budriūnas and Aldona Brazdžionis at the poet's 80—birthday celebration.

Nuotrauka —V. Baltušienės

Prieš daugelį metų šventėme Maironio, Vytauto Didžiojo metus; šiais 1987 metais švenčiame Bernardo Brazdzionio metus. Poetas susilaukė šviesių aštuoniasdešimties metų ir dar vienos literatūros premijos. Jo sukaktis apgarsinta įvairiomis formomis: spaudos, radijo ir parengimais, prasidėjusiais jau nuo sausio mėnesio ir pasibaigusiais gegužės mėn. 9 d. Los Angeles mieste, šv. Kazimiero parapijos salėje. Šį pagerbimą-gimtadienio minėjimą-akademiją surengė specialus komitetas susidaręs iš lietuviškų organizacijų atstovų, kaip ir turėjo būti: B. Brazdžionis visa siela, visa širdim priklauso visų organizacijų organizacijai — mūsų tėvynei! Poetas gyvena Los Angeles lietuvių tarpe, bet priklauso visoms laisvojo pasaulio lietuvių kolonijoms, kurios jį dažnai kviečia įvairiomis progomis. Jis mielai dalyvauja visur, kur tik sąlygos leidžia, pamiršęs savo gimtadienių skaičių... ir dalijasi savo turtais-poezija su visais... Dosniai ''investuoja'' savo turtus į vaikus, mūsų tautos ateitį, paprastais vaikams suprantamais žodžiais nueina į vaikų pasaulį ir duoda jiems ne tik ritmingą pasaką apie Meškiuką Rudnosiuką, bet kalba su vaikais, augančiais pavergtoje tėvynėje ''Mažųjų dienose'':

VASAROS LAIŠKAS

Nenumeskit šito rašto,
Perskaitykit jį, prašau —
Iš toli, iš kito krašto
Jums, vaikučiai, aš rašau.

———————————

Pasiilgau jūsų juoko,
Jūsų pievų ir miškų,
Kur linksmai ratelį šokom
Ir kukavome: — ku-kū...

Lietuviai ne tik dėkingi, bet jaučiasi ir skolingi poetui už visą jo poezijos turtą pasidalintą su visais ir dideliais ir mažais. Nenuostabu, kad parapijos salėje pritrūko vietų, kas šiame mieste yra retas atsitikimas...

Pagerbimą-akademiją pravedė Violeta Mitkutė-Gedgaudienė gražia lietuviška kalba ir taikliais, su humoru, įtarpais.

Meninę akademijos programą pradėjo šv. Kazimiero parapijos choras, per trumpą laiką labai gerai paruošęs komp. Broniaus Budriūno ''Per pasaulį keliauja žmogus'' (B. Brazdžionio žodžiai) specialiai šiai šventei sukurtą kantatą, kurią publika labai šiltai sutiko. Solistai, Birutė Vizgirdienė, Antanas Polikaitis ir pianistė-kompozitorė Raimonda Apeikytė kantatai pridavė dar daugiau iškilmingumo. Chorą paruošė ir dirigavo pats kompozitorius. Toliau, antroji kantata — ''Mūsų protėvių žemė'', mūsų dviejų didžiųjų, poeto B. Brazdžionio ir kompozitoriaus B. Budriūno, bendradarbiavimo vaisius, kuris ir savo melodija ir žodžiais tiek artimas lietuviškai tremtinio širdžiai, kad Australijos lietuviams kantata tapo antruoju himnu.

Tu viena mano laimės ir džiaugsmo sapnuos,
Tu viena mano kryžkelių vingiuos liūdnuos
Tu viena mano saulė rytojaus dienos,
Mano protėvių žeme.

Solenizantas savo 80-jo gimtadienio proga (vasario 4 d.) gavo sveikinimą iš JAV prezidento R. Reagano su ponia, bet B. Brazdžioniui, kuris nesiveržia nei į turtus nei į garbę, *(... tai gerai, kad mano tėvas biednas mirė, kad Tu visas mano turtas, tai gerai...)* gal būt, daug brangesni iš ok. Lietuvos gauti gausingi sveikinimai, tokiais jautriais, nuoširdžiais ir patrijotiškais žodžiais išreikšti, kad programos pranešėjai juos skaitant, ne vienam sudrėko akys... Žinant poeto jautrumą ir meilę gimtajai žemei ir pavergtiems lietuviams galima suprasti, kad tuo metu jo mintys ir siela buvo su tais, kurių linkėjimai laimingai praslinko pro cenzūrą...

Žodžiu solenizantą sveikino Lietuvos gen. konsulas inž. Vytautas Čekanauskas, buvęs poeto mokinys Vokietijoje; V. Bublys (vietoj negalėjusios atskriti I. Bublienės) sveikino JAV LB Kultūros Tarybos vardu; sveikino ir Prezidento Specialus asistentas Linas Kojelis (B. B. krikšto sūnus).

Rašytoja Alė Rūta pristatė akademijos prelegentą rašytoją prof. Antaną Vaičiulaitį, specialiai atskridusį (su ponia) iš Vašingtono. A. Vaičiulaičio ir B. Brazdžionio draugystė labai sena, prasidėjusi dar tais laikais, kai prel. A. Jakštas-Dambrauskas užpuolė jauną poetą, nedrąsiai žengiantį pirmus žingsnius į Parnasą, ir nepasigailėjo žodžių išvadinti B. B. ir dekadantu ir futuristu ir... bolševikėliu, kurio poezijos nei vienas padorus katalikas neskaitys, kurio ''religinių'' giesmių neįsileis į bažnyčią... A. Vaičiulaitis, tuo metu jau šiek tiek tvirčiau literatūroje pasireiškęs rašytojas ėmė ginti poetą... Gyvenimo kelyje, už šią moralinę paramą, turėjo progos atsilyginti ir poetas: kada sovietai užėmė Lietuvą, A. Vaičiulaitis gyveno Italijoje, kur dirbo Lietuvos konsulate, ir galvojo apie grįžimą į namus. B. Brazdžionis parašė jam laišką labai diplomatiškai, labai atsargiai,

kad neįkliūtų nei jis pats, nei jo šeima, kaip literatas rašytų literatui... esą čia viskas pasikeitė... knygynų languose daug Lenino ir Stalino paveikslų, vietoje anksčiau išleistų knygų... Vaičiulaitis, atrodo, mintį suprato...

Prelegentas kalbėjo tema: "Brazdžionio poezijos pradmenys ir derlius". Savo kalboje suminėjo pirmuosius gan nedrąsius žingsnius, netgi pirmąjį poezijos rinkinį išleido ne vienas... Gyvenimas ėjo savo vaga, B. Brazdžionis keitėsi kaip žmogus, keitėsi ir kaip poetas ir savo stiliumi ir tematika. Priminė ir labai gausią įvairaus žanro B. B. poeziją, juokais pridurdamas, kad bepiga B. B. tiek daug prirašyti, kai jam tiek daug padėjo Vytė Nemunėlis... Prelegentas nelygino Brazdžionio nei su Maironiu, nei su Putinu, nei su Goethe ar Schiller'iu... Taip iš tikrųjų ir yra — Brazdžionį galima lyginti tik su Brazdžioniu, jis yra savitas ir savo stilium ir tematika, ir savo žodžių audimu...

Baltas baltas kaip vyšnios viršūnė

Juodos rožės ir juodos lelijos
ir daina vyturėlio juoda

Mūsų gyvenimas, kaip samanė bitelė...

Po ilgai užtrukusios programos ir iškilmingų vaišių, atėjo eilė tarti žodį ir pačiam solenizantui, kurį, ir įeinant į salę, ir vėliau einantį į sceną, palydėjo visų sustojusių svečių garsūs plojimai.

B. Brazdžionis pradėjo kalbą pagal Biliūną, esą... "Leiskit man, aukščiau stovinčiam, pasidalyti su jumis jeigu jau ne išmintimi, tai bent širdimi ir jausmais..."

Pirmiausia pajudino visais laikais egzistavusį ir tebeegzistuojantį turtingųjų (ypatingai "nuveau riche") atsinešimą į menininkus, ypač poetus. Kai Anglijoje į turtingų ir tituluotų žmonių balių buvo pakviestas ir poetas Alexander Pope, į jam duotą klausimą "kaip gi čia yra, kad daugumoje poetai yra kvailoki?" A. Pope atsakė, trumpai ir aiškiai:

Sir, aš taip pat palaikau tokią mintį,
Kad poetai kvailoki, kaip tvirtini tu,
Bet paties pavyzdys rodo, reik pripažinti,
Kad ne kiekvienas kvailys gali būt poetu...

Ir toliau kalba Brazdžionis, pažymėdamas, kad seniau poezija buvo tik laisvalaikio užsiėmimas, ne profesija, kaip kad yra dabar. Visam pasauliui žinomi poetai buvo daugumoje profesionalai: Leonardas de Vinci, menininkas Šekspyras — garsus Anglijos dramaturgas-rašytojas, Goethe — švietimo ministeris, Šileris — studijavo teisę ir mediciną, H. Heine - teisininkas, mūsų Maironis — dvasios seminarijos rektorius, V. Kudirka — medicinos daktaras, Jurgis Gliauda — teisininkas. Buvo ir yra rašytojų—poetų tarpe ir dvasios milžinų: vėliausi iš jų Pasternakas, Solženytsinas.

Į klausimą kas gi yra poetas, duoda atsakymą, kad tai žodžių magikas, paėmęs

Šv. Kazimiero parapijos choras, vad. B. Budriūno, išpildo kantatą "Per pasaulį keliauja žmogus".
St. Casimir' parish choir, B. Budriūnas director, performing the cantata "A man traveling through the world."

Solenizantas Bern. Brazdžionis su vaikaičiu Algimantu Brazdžioniu, Brone Skiriene ir buvusiu ilgamečiu "bosu" "Lietuvių Dienų" leidėju A. Skirium.
Celebrant B. Brazdžionis with grandson Algimantas Brazdžionis, Bronė Skirius, and "Lithuanian Days" publisher Antanas Skirius.

Nuotraukos —V.Baltušienės

paprasčiausius žodžius, juos "suvėręs", kaip gėles į vainiką supynęs, išdėsto į žodinę muziką išsakančią žmonijos jausmus, ar tragedijų istoriją.

"Poezijai turinį nustato", — reiškia toliau poetas, — "žmogaus jausmų gama, kuri visuomet buvo ir yra poetinės kūrybos centre. Gyvenimui keičiantis, jo turiniui augant ir įvairėjant, jo problemoms gausėjant, negalima norėti, kad kūryba ir poezija nuo gyvenimo atsiliktų, atitoltų ir bylotų tik praėjusių gadynių vaizdais ir žodžiais. Be to, ne visi, ne visuomet esame vienodai nusiteikę, ne visi to paties ieškom:

Poeziją ir prozą,
gyvenime mes renkam
ir tų pačių minčių
to pačio laiko rankom.

Ugniavietė užsidega
ir valandos užgęsta
harmonijos beieškant
beskęstant tarp kontrastų.

"Kas poezijai tinka ar netinka matome, žvelgdami nuo graikų, romėnų, per anglų, prancūzų, vokiečių, italų, ir net ... Azijos tautų poetus ir jų geriausius kūrinius. Poezija yra ir Horacijaus "pamokymai" Mecenatui, ir Dantės kardinolų ir didžiūnų sugrūdimas į pragarą ir Donelaičio "Pamokslai būrams" ir Maironio "Mylėk, lietuvi, tą brangią žemę", ir Kudirkos "Ne tas yra didis", — taip aiškina mums poetas.

Bern. Brazdžionis savo žodyje atsakė į visus mums įdomius klausimus: pradėjo rašyti tik vienuolikos metų, pirmoji jo mūza — motina, pagarsėjo irgi būdamas labai jaunas, ir ne taip kaip kiti — namų darbą parašė ... eilėmis. Kada stojo į universitetą — jau buvo žinomas poetas.

Ne kartą, ypač po nesekmių ar piktos kritikos, bandė nustoti rašyti, bet pagal kito poeto išsireiškimą: "kai pagarsėjau, tai jau dabar pervėlu nerašyti". Deja, mūsų poetą ne pagarsėjimas priverčia rašyti — jo sieloje viskas dėstosi eilėmis, poetiškai, net ir kasdienėje kalboje į klausimus, labai dažnai, atsako

B. ir A. Brazdžionių vaikai. Iš k.: duktė Saulė Trotmanienė ir sūnus Algis.
B. Brazdžionis' children. From l.: daughter Saulė Trotman and son Algis Brazdžionis.

eilėmis. O ypač dabar, po tokios daugybės linkėjimų "ilgų ir kūrybingų metų" nieko kito nelieka tik toliau kurti ir dalytis su mumis visais jam Dievo duota dovana — poezija...

Įdomiai išsireiškė ir apie savo amžių, esą jautėsi puikiai ir jaunai, tik gautas pensijos čekis jam priminė, kad jau daug gimtadienio žvakučių užpūsta, ir staiga, lyg paseno... Bet dabar, kad ir 80 metų, bet apsuptas arba tokiaamžių kolegų, arba sutikęs netgi daug vyresnių (100—metį K. Bandzevičių) pasenusiu nesijaučia... Be to... kiekvienas amžiaus laikotarpis turi savo grožį: jaunystė — tai entuziazmo ir energijos laikai, kada idealizmo pagauti, lygina pasaulį... vėliau — mažiau energijos, bet daugiau proto, patirties... dar vėliau — amžius duoda daug privilegijų... Poetas cituoja H. Heine: "Būti senam tokia pat šventa paskirtis, kaip ir būti jaunam. Gal tik su tuo skirtumu, kad jauno paskirtis yra prievolė, o seno — privilegija".

Poetas, savo aštuoniasdešimtojo gimtadienio išvakarėse, pats sau parašė:

DU POSMAI SAU

Kažkas kužda man į vieną ausį,
Lyg medum kad teptų, atsargiai;
Ir tie žodžiai man nemaloniausi:
"Kiek dešimtmečių, Bernardai, tu baigei?"

Nei dienų nebeskaičiuoju, nei savaičių,
Vakar visą buhalteriją baigiau —
Te dangus skaičiuoja mano metų skaičių,
Dievo sąskaiton gyventi daug smagiau!..
1987, vasario 3

Kad tiek daug metų "per pasaulį keliauja... B. Brazdžionis..." ir kad "kely begalinės kelionės nemačiau aš pavargusio jo..." daug prisidėjo, kartu su juo, ir per žemiškąjį ir per poezijos pasaulį, keliaujanti jo draugė, žmona, mūza... Aldona Brazdžionienė, kuri sudarė sąlygas kūrybai *(visiems aišku, kad didieji menininkai, ypač poetai, gyvenimo smulkmenomis nesirūpina, paskendę savo mintyse, gyvena savam pasauly, kitaip jie ir negalėtų būti didžiais)* išaugino gražią šeimą, buvo ramstis sunkiose gyvenimo valandose.

ĮTEIKTA E. KRIAUČELIŪNO PREMIJA

Laureatas Tadas Gintautas Dabšys ir Jolita Kriaučeliūnaitė, premijos įteikimo šventės metu.
Award winner Tadas G. Dabšys and Jolita Kriauceliunas at the awards banquet.

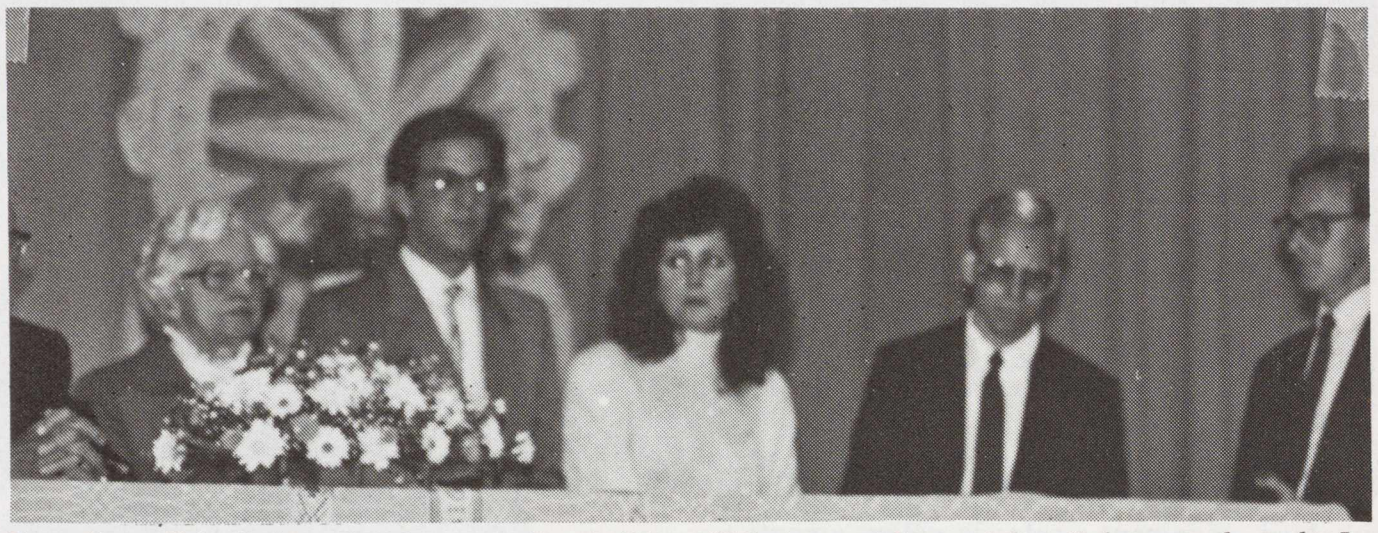

Eugenijaus Kriaučeliūno jaunimo premijos įteikimo iškilmių prezidiumo dalis. Iš k.: gen. konsulė J. Daužvardienė, laureatas T. G. Dabšys, JAV Jaunimo sąjungos atstovė V. Dirvonytė, PLJS pirm. G. Grušas ir Kriaučeliūnų šeimos atstovas L. Kučas.
Head table at the Eugene Kriaučeliūnas Youth Award presentation: gen. consul J. Daužvardis, award winner T. G. Dabšys, US Lithuanian Youth Org. rep. V. Dirvonis, WLYO pres. G. Grušas, and L. Kučas, representing the Kriaučeliūnas family.
Photographs by I. Kriaučeliūnas

Paskutiniosios E. Kriaučeliūno premijos laimėtojas, los angelietis, Tadas Dabšys, kartu su visa šeima: tėvu Rimtautu, motina Birute, broliu Vytautu, seserim Audra, teta (senole) Julija Grikinaite ir seneliu Aleksandru Dabšiu buvo išskridę į Čikagą, kur gegužės m. 24 d., didžiojoje Jaunimo Centro salėje Tadui buvo įteikta piniginė premija.

Pagerbimas ir premijos įteikimas prasidėjo mišiomis, kurias laikė ir pamokslą pasakė kun. Borevičius. Po pamaldų, gausus čikagiečių lietuvių būrys susirinko į šventę netik susipažinimui su šiuo veikliu lietuviu jaunuoliu iš Kalifornijos, bet taip pat ir savo dalyvavimu pagerbti jo nuopelnus lietuviškame darbe. Garbės svečių tarpe matėsi Lietuvos konsulė J. Daužvardienė, inž. Rudis, Rudienė, BALF-o pirm., prel. dr. J. Prunskis, premiją skyrusi komisija, M. Tonkūnas, dr. ir A. Sutkai, Gintaras Grušas, PLJ pirm., ir, žinoma, Tadas ir visi jo šeimos nariai.

Vita Kriaučeliūnaitė-Jonušienė puikiai vadovavo visoms iškilmėms, per pusantros valandos neištarė nei vieno nereikalingo žodžio viskas buvo "ad rem". Po kultūringai pravestos iškilmingos-oficialios dalies, ir po meninės p. p. Momkų programos, žodį tarė ir pats Tadas Dabšys, dėkodamas už premiją ir pasižadėdamas ir toliau lietuviškos veiklos neapleisti. (*Eugenijus Kriaučeliūnas nepaprastų gabumų jaunuolis, mirė mažakraujyste, todėl ir premija duodam kasmet, kad įliet lietuviško kraujo ir pasiryžimo kasmet atrenkant vieną jaunuolę-jaunuolį, paskatinant ir kitus siekt visuomeniškos, kultūrinės ir politinės veiklos lietuviškoje dirvoje.)* Dr. L. ir Irena Kriaučeliūnai paruošė nepaprastai šaunią premijos įteikimo puotą, kokių retai bebūna, ypač tokioms masėms žmonių, kada ateina iš anskto nepranešę. Čia ir pasirodė sugebėjimas organizuoti! Visos iškilmės, pradedant šv. mišiomis ir įteikimo ceremonijomis buvo dr. Sutkaus užrekorduotos į video-juostą.

S. D.

Nenuostabu, kad B. Brazdžionis, savo gimtadienio proga, gavęs puoštą raudonų rožių, sueiliavo: "Ir šias gėles raudonas, atiduodu savo žmonai..."

Mes, losangeliečiai, daugiau ar mažiau pažįstame poetą ir jo šeimą, bet visvien labai įdomu sužinoti daugiau, ypač, apie pirmuosius jo žingsnius ir gyvenime ir poezijoje. Netrukus iš spaudos išeis Alės Rūtos knyga apie poetą (biografija-apysaka), kuri duos daug pilnesnį, vietomis perpintą brazdžionišku humoru, vaizdą

Valerija Baltušienė

New Yorko šaulių kuopos literatūros konkursas

PRATĘSIAMAS

Susidomėjimas New Yorko Simo Kudirkos šaulių kuopos paskelbtu romano ar novelių rinkinio konkursu yra nuostabiai didelis. Yra gauta visa eilė pageidavimų, ir net su priekaištais, kad šiam konkursui duotas terminas yra pertrumpas tinkamam kūriniui paruošti.

Kuopa, atsižvelgdama į gautus pageidavimus, nutarė šio konkurso terminą pratęsti iki šių metų **lapkričio 1 dienos.**

Šio konkurso premijos dydis — **1000 dolerių.**

Dar kartą primenama, kad kūrinių tema — **laisva, patriotinė su krikščioniškos minties atspalviu.** Knygos dydis — nemažiau **200** puslapių rankraštis, parašytas rašomąja mašinėle, dvigubu tarpu tarp eilučių ir tik vienoj puslapio pusėje. Rankraštis pasirašomas slapyvardžiu. Tikroji autoriaus pavardė ir adresas turi būti atskiram užklijuotam voke, ant kurio užrašomas autoriaus slapyvardis.

Premijuotas kūrinys lieka kuopos nuosavybe su teise išleisti jį atskira knyga kuopos vardu.

Rankraščiai siunčiami šiuo adresu: **Kęstutis Miklas, 71 Farmers Ave., Plainview, N.Y. 11803.**

Š. m. gegužės 2 d. VLIKUI Pranešta, kad balandžio 29 d. **kun. A. Svarinskas** ištremtas į Uralą, o kun. **S. Tamkevičius** į Mordaviją. **Nijolė Sadūnaitė** buvo suimta š. m. balandžio 1 d. anksti rytą ir tardyta iki vėlyvo vakaro. Ją tardė gen. Henrikas Vainauskas, Saugumo viršininko pavaduotojas ir vidaus reikalų ministerio pavaduotojas.

Š. m. balandžio 29 d. į Uteną buvo atvežtas jauno lietuvio, Laurinavičiaus kūnas. Jis žuvo Afganistane. Pranešta, kad tose kovose žuvo 500 sovietų karių, jų tarpe apie 90 lietuvių.

(ELTA)

Š. m. gegužės 2 d. VLIKO Valdyba savo posėdyje apsvarsčiusi VLIKO atstovybės Europoje reikalus, nutarė:

1) nuo š. m. birželio 1 d. VLIKO atstovybė pradės veikti Strasburge, Prancūzijoje;
2) Įstaigos nuolatiniu vedėju sutiko būti p. Algis Klimaitis.

Tikimės, kad VLIKO atstovybės įsteigimas Europoje padės aukščiau iškelti Lietuvos laisvės aspiracijas ir nepriklausomybės viltis.

(ELTA)

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Kazys Bradūnas "KRIKŠTO VANDUO JONINIŲ NAKTĮ". Naujas eilėraščių rinkinys. Išleido Ateities Literatūros Fondas Čikagoje 1987 m. Knygos apdaila dail. Vytauto Virkau. Leidinys puošniai iliustruotas lietuvių liaudies skulptūrų pavyzdžiais, kietais viršeliais, kaina 8 dol. Pavieniai pirkėjai ir knygų platintojai knygą gali užsisakyti, rašydami leidyklai: **Ateities literatūros fondas, 10000 S. Bell Ave, Chicago, IL 60643.**

Pagrindinė šio rinkinio eilėraščių tema yra krikščionybės ir senosios lietuvių kultūros sąlytis mūsų pačių dvasioje nuo priešistorinių laikų iki dabarties. Poetinėje plotmėje ši tema čia gvildenama kaip tik Lietuvos krikšto sukakties paraštėje.

Alfonsas Šešplaukis-Tyruolis **LIETUVA PASAULINĖJE LITERATŪROJE,** straipsnių rinkinys. Išleido Lituanistikos Tyrimo ir Studijų Centras 1985 m. Čikagoje. 244 pusl., minkštais viršeliais, kaina 8 dol. Knyga gaunama pas autorių: A. Šešplaukis, **7215 So. Sacramento Ave, Chicago, IL 60629** ir **Lietuvių Dienų** žurnalo redakcijoje, **4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029.**

Lithuania 700 Years

suredaguota dr. A. Geručio, išversta Algirdo Budreckio. Įžanga prof. Raphael Sealey. Viršeliai dailininko Pauliaus Jurkaus. Išleista "Manyland Books" (Stepono Zobarskio) 1969 m., po to išleistos dar 6 laidos. 460 pusl., kietais viršeliais, gausiai iliustruota. Kaina 16 dol., (persiuntimas - 2 dol.).

Knygoje telpa kelių autorių straipsniai: Jono Puzino *"The Origins of Lithuanian Nation"*; Juozo Jakšto *"Lithuania to World War I"*; dr. Alberto Geručio *"Occupied Lithuania"*; Algirdo Budreckio *"Lithuanian Resistance, 1940-52"*; Algirdo Budreckio *"Liberation Attempts from Abroad"*; Stasio Lozoraičio *"The Prospects for Lithuanian Liberation"*.

Knyga gaunama "Lietuvių Dienų" redakcijoje, **4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Ca. 90029. Tel. (213) 664-2919.**

Kelionė į Romą, Lietuvos krikšto 600 metų jubiliejui atžymėti.

Join the pilgrimage to Rome in 1987!
The 600th Lithuanian Christianity Jubilee takes place June 24 — July 2, 1987.

Special celebration plans include:

- Pope John Paull II's audience with the Lithuanian pilgrims.
- Holy Father's Sunday Mass and Beatification at St. Peter's Basilica.
- Mass at St. John Lateran Basilica.
- Mass at the Basilica of 12 Apostles.
- Lithuanian choir performance at St. Peter's Basilica.
- Lithuanian Cultural Congress.
- Buffet banquet at the Castel Sant'Angelo.

PRICES:

Hilton	from Chicago	$1530.00
Sheraton/Boston	from Chicago	$1375.00
Polo	from Chicago	$1310.00
Michelangelo/Grand	from Chicago	$1255.00
Nordland	from Chicago	$1090.00

Departures from Los Angeles — add $150.00 to the above prices.
Departures from Boston, New York, Toronto — subtract $50.00 from above prices.
Prices do NOT include $13.00 airport taxes. Prices may fluctuate with the exchange rate.

PRICES INCLUDE: Round trip via ALITALIA 747 jet,
Hotel accomodations for 7 nights based on double occupancy (Single supplement)
Continental breakfast daily
All transfers as per itinerary
Services of Tour Escort
Hospitality Desk
Luggage, porterage, land taxes
Buffet party at Castel Sant'Angelo

For further information call Regina Krutulis (312) 436-5566 or toll-free 1-800-331-3903. Or directly contact the travel agent nearest you:

Audronė—Jūratė, c/o Audra Travel Corp., 1573 Bloor St. West, Toronto, Ont. M6P 1A4, (416) 532-8772
Romas Kezys, c/o Vytis International, 2129 Knapp St., Brooklyn, NY 11229 (718) 769-3300
Alex Lauraitis, c/o American Travel Serv., 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643 (312) 238-9787
Danguolė Majauskas, c/o Comtraage, Inc., 9265 Overdale Lane, Brighton, MI 48116 (313) 229-6024
Mrs. Zalatoris, c/o Travel Advisors, Inc., 1515 N. Harlem Ave., Oak Park, IL 60302, (312) 524—2244.

Romas Kezys is offering a 1-week preconvention tour through **Germany and Switzerland.**
Alex Lauraitis is offering two 2-week preconvention tours:
A. Venice, Innsbruck, Switzerland, Geneva, Lugano.
B. Venice Austria, Budapest, Yugoslavia.
He is also offering a1-week preconvention tour through Italy.

ENGLISH SECTION

BELIEVE IT OR NOT

The Unusual Story of Paul Labanauskas

by Albert Cizauskas

One of New York's leading tabloids, the now-defunct **Daily Mirror,** used to publish a popular syndicated cartoon by Robert Ripley called "Believe It Or Not." On April 22, 1939, it featured: "The Ship Without a Harbor, the Lithuanian warship *Prezidentas Smetona* left Memel (Klaipėda) harbor when Germany regained it — and now has no home port to which it can return!"

The story in the cartoon refers to a little-known but dramatic incident of Lithuania's short history as a modern nation. It was due to the foresight of Paul Labanauskas, one of the pioneer organizers of the Lithuanian Navy, that the country's sole warship was sailed out of Klaipeda from under the very nose of Adolph Hitler when the German dictator was seizing Lithuania's only large harbor. The ship had to cruise the Baltic for six months before deep enough facilities could be dredged to permit it to dock once again in Lithuanian waters, this time at Sventoji (near the Latvian border).

The incident is an unusual one in naval history, but we're getting ahead of our story. Paul Labanauskas, the subject of this biographic sketch, is a kindly person, with warm, blue eyes and a courtly manner which belie his tempestuous life, one that rivalled in excitement and diversity anything that Hollywood might have contrived for one of its celluloid heroes. Sailor, musical artist, expert on marine warfare, electrical engineer, university professor and radio producer/commentator, Paul's remarkable career spanned the professional expertise of half a dozen more ordinary men. Through it all, a quiet dignity devoid of self-aggrandizement has marked his behavior. He is a son of the Lithuania that was reborn in 1918, prospered in the inter-war years, and then was squeezed by the dual pincers of Nazi Germany and the Soviet Union. Like thousands of other Lithuanians, Paul not only survived, but thrived in the Free World, and, like them, is part of the indestructible spirit that will never let Lithuania die.

Early Years

Paul was born in 1908 at Nemakščiai (northwest of Kaunas) at a time when Lithuania was awakening from centuries of foreign domination. As a youngster, he recalls seeing volunteers from farms and towns led by Lithuanian officers who left the Russian military to fight for their own country's freedom. Like the embattled farmers of Concord and Lexington in the American Revolution, the Lithuanian peasants were rising against a traditional foe, the Russians, but also had to contend with the Germans and the Poles, both of whom wished to subject Lithuanians to their political yoke. Paul's father himself organized volunteers from the neighboring villages and, although prevented from joining them because of his

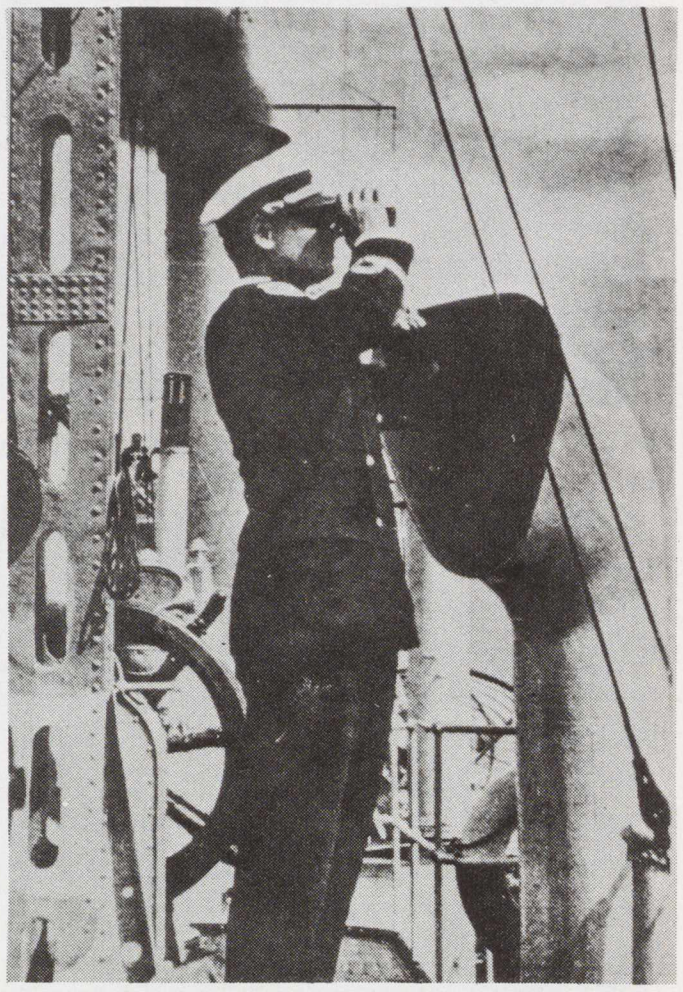

Paul Labanauskas as executive officer on the "Prezidentas Smetona".
Povilas Labanauskas ant karo laivo "Prezidentas Smetona".

DAILY MIRROR, SATURDAY, APRIL 22, 1939

BELIEVE IT OR NOT By ROBERT RIPLEY Registered U. S. Patent Office

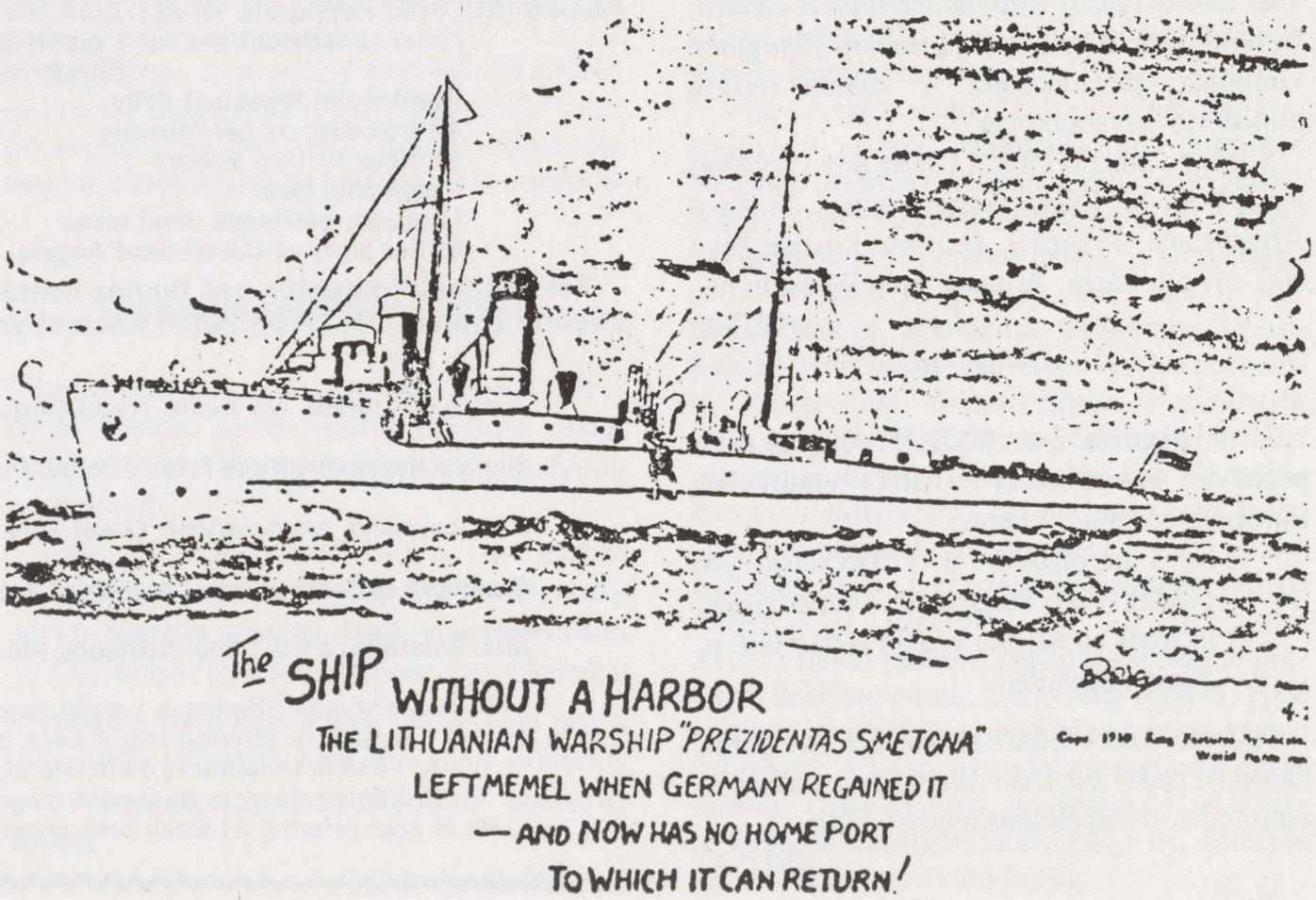

large family (five children), allowed his young son, then ten years old, to travel with the volunteers to the country seat at Raseiniai, so that he could understand that independence is not a free gift. Despite family obligations, Paul's father at one point had led a daring attack on a train which the Germans had loaded with cattle for the German war effort, thereby freeing the animals for Lithuania's own needs.

Paul's father was a merchant, organizing and administering one of the earlier cooperatives in Lithuania. The cooperative was a sort of country store and played an important role in the economic development of rural areas. In addition to his commercial acumen, his father was also an avid reader. One day, when Paul was very young, he saw his father with a book in the Cyrillic alphabet of the Russians. He asked his father why he wasn't reading a Lithuanian book. The father's reply was an early history lesson for the young boy: "Because, my son, the Czar for 40 years did not permit printing in the Lithuanian language so that there are many things about our own country we must still read about in Russian books."

From his father, too, he conceived a strong desire to see America. When Paul was about five years old, he saw a photograph of an immense building reaching up into the sky. His father explained that the building was only one of many in a great new land called America, far across the ocean, and that it was also the country from which many books had been smuggled into Lithuania during the long years of the Russian printing ban. An intense curiosity was aroused within Paul about America, a curiosity which his father encouraged.

Paul attended the Ausra (Dawn) gymnasium (a combination of senior high school and junior college) at Kaunas, where the curriculum was heavily weighted toward what we would today characterize as college preparatory studies, especially in languages. Paul, for instance, took courses in French, German, Latin, Lithuanian, history, astronomy and mathematics. Paul's favorite subject was astronomy, a science essential to seamanship, in which he was beginning to show a lively interest. Literature was a close second. While still a student, Paul evinced an enterprising spirit by assembling, reproducing, and distributing a collection of poetry and prose composed by his fellow students. Some of these classmates went on to achieve literary renown in Lithuania, such as the poets Aistis, Juodelis and Drazdauskas.

Not all his interests were academic and cultural, however. Paul also joined the Boy Scouts of Lithuania which had been organized by Peter Jurgela, one of the three American-born brothers who played an important role in the newly-independent country and subsequently in Lithuanian-American society. Because of a disastrous flood in Kaunas in 1923, another Jurgela brother Julius, founded a Lithuanian branch of the international Sea Scouts, which Paul now joined in lieu of the Boy Scouts. It was at the Kaunas gymnasium that Paul formed a lifelong friendship with the third brother, Dr. Constantine Jurgela, the eminent Lithuanian historian who played an important role in Paul's later career.

Chance remarks or incidents often have lasting effects, and so it was with Paul when his father used to talk about America on the other side of the ocean. These parental words implanted in the impressionable youngster a fascination not only with America, but also with the seas. In addition, there was a small lake close to his home where Paul first learned to row and enjoyed being on the water. His subsequent membership in the Sea Scouts and his absorption with astronomy nurtured this early bent toward nautical matters.

Music

In life, we often go forward with crooked steps, which was certainly true of Paul. Displaying an unusual versatility, he became so involved with music that it almost deflected him from pursuing a naval career. While at the gymnasium, Paul enrolled at the Kaunas music Conservatory where he was awarded a scholarship to study voice and piano. We can only marvel at the young man's industry in following his varied interests with so much zeal. At the gymnasium, Paul also had an opportunity to conduct the chorus, an experience which he remembers to this day as one of the highlights of his diversified life. Another milestone was singing in the chorus for the Lithuanian Opera's tenth anniversary production of "Lohengrin." Paul, a baritone, also sang in the chorus for several other operas, including such favorites as "Madame Butterfly" and Tschaikovsky's "Queen of Spades." Not surprisingly, the young man's favorite music for the piano were Chopin's romantic compositions.

Years later, in the United States, Paul realized a life-long ambition when he was instrumental in persuading the Lithuanian Opera Company of Chicago to produce Ponchielli's "I Lituani," an opera about the incursions of the Teutonic Knights against the pagan Lithuanians. Strangely, although the Kaunas Opera had considered doing so, it had never produced this historic work in independent Lithuania.

Italy and the Sea

Paul finally made up his mind about the future after graduating from the gymnasium in 1927. While resting in Palanga, a well-known resort on the Baltic, Paul heard the softly-hoarse strains of a saxophone, accompanied by a band, playing the unmistakable rhythms of American jazz. Such music was highly unusual at that time in Lithuania and the young man went to investigate. He learned that the music emanated from a US Navy band playing at a reception in honor of two American destroyers on an official visit to Klaipeda. Peter Jurgela, by then a Captain in the Lithuanian Army, was

P. Labanauskas in front of the "Amerigo Vespucci" in New York harbor.
P. Labanauskas priešakyje laivo "Amerigo Vespucci" New Yorko uoste.

acting as translator and liaison officer. Seeing Paul's interest, Jurgela invited him to visit the American destroyers. Lacking transportation, Paul walked, starting very early the next morning, the 20 miles to Klaipeda. What he saw aboard the American warships, and how kindly he was treated, led him then and there to resolve upon a naval career.

But a naval career presupposes a navy and Lithuania had none. Paul faced a problem which he proceeded to solve in a direct and pragmatic fashion. He was agreeably surprised to learn that the War Ministry held similar views. More than this, Paul impressed the Ministry as a likely candidate for professional training and concurred in his suggestion that he be sent to the US Naval Academy at Annapolis for that purpose. Paul's plans, however, hit a snag when the Academy refused him admission because he exceeded by six months the Academy's maximum age for entrance.

But Paul was not deterred. The resourceful young man now took advantage of the international situation to realize his ambition. Lithuania had just established good relations with Italy through the visit of Prime Minister Voldemaras to Mussolini. Paul thought the time was propitious to obtain an appointment to the Italian Royal Naval Academy at Livorno. The Prime Minister endorsed the idea and so Paul went to Livorno in 1928.

But before he began his training, Paul learned Italian from a Lithuanian painter named Kalpokas whose Italian canvases he had admired. Paul approached the painter who agreed to teach him the rudiments of the language for a period of six months.

At Livorno, Paul underwent, for two and one-half years, a rigorous program in seamanship and navigation, graduating as a midshipman in 1931. After that, he was assigned to Italy's top-ranked school for naval officers which he completed in 1934 as Lieutenant Junior Grade, Lithuania's first naval officer. Paul actively served on Italian destroyers, cruisers and submarines, as well as on one of Italy's two training vessels, the sailing ship, *Cristofero Columbo,* the sister ship of the *Amerigo Vespucci,* one of the tall ships visiting the United States during the bicentennial.

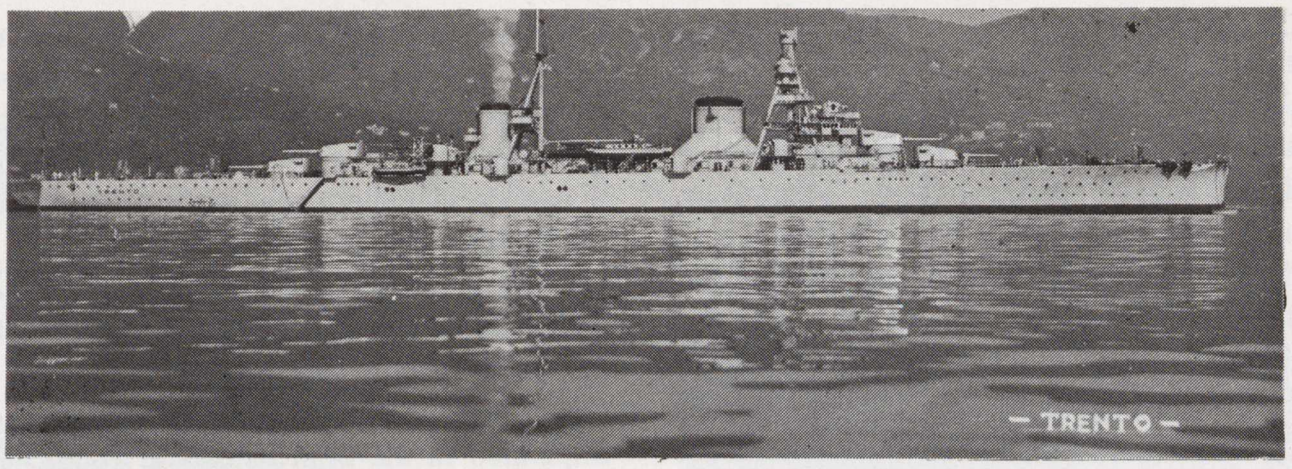

Italian cruiser Trento on which P. Labanauskas served.

"Trento" italų kreiseris, ant kurio P. Labanauskas dirbo.

While training in Livorno, Paul had the opportunity to see much of Italy. One day in Rome, a friend in the Lithuanian Legation introduced him to six aviators who had flown non-stop from Kaunas to Rome in planes built in Lithuania itself. This unusual feat underscored the fact that the small nation of Lithuania had become one of the more prominent pioneers in the relatively new science of aviation, a progress that culminated in the tragic, but remarkable, transatlantic flight of Darius and Girenas a few years later. Paul, as a naval officer, was invited to join the aviators and Italian government representatives on a special flight from Rome to Milan, another exceptional experience of his Italian days.

When asked how he felt about the Italians, Paul answered warmly, "They were very friendly, very nice to me. I have lots of pleasant memories, but some painful ones, too." Paul referred to accidents that befell two of his close friends, both of whom plunged to their deaths from masts, one at a training facility on shore, the other while on naval maneuvers. In the latter instance, Paul was ordered up immediately to replace his dead colleague on the swaying mast, a memory which Paul understandably cannot forget.

An experience of another sort occurred many years later. While watching a Russian-language film in New York, Paul became increasingly puzzled by his familiarity with the Russian sailing ship shown in the film. "I couldn't understand why I recognized every nook and cranny of that vessel," he says. Some time later when the *Amerigo Vespucci* was visiting New York, its captain, a friend from Livorno days, informed Paul that the *Cristofero Columbo* had been awarded to the Soviet Union for war reparations and that this ship on which he had served and knew intimately, had been the one in the Russian film.

Ambition realized

After completing his Italian training, Paul returned to Lithuania where he was assigned to a mounted artillery regiment to learn about armaments and land warfare. Paul, a sailor at heart, felt like a fish out of water and longed to return to the feel of a deck under his feet and spray on his face. He didn't have long to wait. The Lithuanian government purchased a former German mine-sweeper of 900 tons and several smaller crafts (speedboats). The mine-sweeper required extensive repairs and remodeling which Paul helped to supervise. He also wrote the operating regulations for the vessel and selected and trained some 45 volunteers as crew.

Lithuania's only naval ship was christened the *Prezidentas Smetona* in honor of the country's first chief executive. Its primary function was to patrol the Lithuanian coastline on the Baltic from Prussia to Latvia, acting in part as a coast-guard vessel as well as a combined mine-sweeper and mine-layer.

Paul's boyhood ambition was finally realized. He was appointed executive officer to Lithuania's first and only warship, second in command to a merchant marine captain until such time as the former could gain more experience.

Recognizing Paul's considerable potential, the government sent him in 1937 to the French naval base at Toulon on the Mediterranean to study torpedo warfare and mine-laying. Paul, after two years, graduated with honors from the l'Ecole Superieur des Officiers Torpilleurs et Electriciens. France had been selected for this advanced training in preference to Italy because Mussolini had begun his international misadventures by invading Ethiopia, and the Lithuanians wished to distance themselves from the Fascist dictator's illegal acts, even by means of this small gesture.

The Winds of War

No sooner had Paul been reassigned on his return as executive officer of the *Prezidentas Smetona* than he was caught in the firestorm that preceded World War II. Germany's dictator, Adolph Hitler, who had already defied a morally-paralyzed League of Nations in seizing the Ruhr, Austria and Czechoslovakia, now turned upon Lithuania. Certain of no opposition from the West, he occupied Lithuania's ancient window on the Baltic, Klaipeda (or Memel, as the Germans term it).

Paul had anticipated the possibility of such a bellicose act and had tried to warn the bureaucracy at Kaunas, asking, among other things, for an additional complement of 28 sailors for the ship. While not successful in his quest, Paul, fearing the worst, had worked out a contingency plan. When the "Great Dictator" made his sudden move, the plan was put into effect. **One hour before Hitler arrived at Klaipeda on the German pocket battleship, *Deutschland,* on March 23, 1939, the *Prezidentas Smetona* and its convoy of six auxiliary vessels put out to sea in accordance with the plan.** The small Lithuanian fleet thus escaped because of Paul's foresight and daring.

As planned, the smaller craft made for Sventoji, a fishing harbor north of Klaipeda, which, however, was too shallow to accommodate the larger warship. With no port to which it could return, the *Prezidentas Smetona* cruised the open waters of the Baltic for six months, a symbol of defiance to Hitler. (Supplies could be obtained in neutral Latvian ports in accordance with international law.) Paul arranged for the dredging which took a half-year, at the end of which time, in September, 1939, the ship was able to take shelter once more in Lithuanian waters at Sventoji. In recognition of his services and ability, Paul was promoted to the career rank of Lt. Commander and given command of the *Prezidentas Smetona* at the relatively young age of 30.

The new master of the *Prezidentas Smetona,* however, had escaped the Scylla of Nazi Germany only to face the Charybdis of the Soviet Union, for that September was the month that Hitler attacked Poland after a mutual assistance pact with the Soviet Union's Stalin. The latter, through an understanding with Hitler, now had a free hand in the Baltic countries where he proceeded to play a cat-and-mouse game. On October 10, Lithuania was forced to open its frontiers to thousands of Soviet troops while still permitted the facade of sovereignty. When this happened, several members of Paul's crew, who were secret Communists, showed their hand. They put Paul under "protective custody," restraining his freedom of action. In a very real sense, Paul's situation mirrored that of his country: both were nominally free yet both had to accept the "protection" of the Communists.

One day in June, 1940, after the outright invasion but before the actual annexation of Lithuania, Captain Labanauskas was visited by two Soviet generals. He invited them to lunch, a courtesy which they refused. Instead, they asked him whether the *Prezidentas Smetona*

was Paul's first command post. When he replied in the affirmative, one of the generals remarked grimly, "And the last."

Paul now understood that it was time for another major decision. He interpreted the general's cryptic remark as a sure indication that the Soviets intended to annex Lithuania and that he would be exiled to Siberia or worse. He began to lay plans to escape with two of his trusted officer-colleagues. It was almost too late, for, a short while later in the same month of June, the Soviets ended the farce of Lithuanian independence and annexed the country. (It was a year later that the Soviet Union forceably deported 34,000 Lithuanians to Siberia. Ever since Lithuanians in the Free World commemorate the tragic period as the "terrible month of June".)

Paul's plan, as before, was simple and daring. He obtained permission from the Soviet authorities to use a small boat (about 18 feet) for training purposes, sailing it back and forth in the port but no further than the end of the jetty where Soviet gunners had been implanted to guard against just such a sea-borne escape as Paul was contemplating. Members of the crew, who knew nothing of the plan, were ordered to repeat this maneuver for a number of days. Paul cleverly encouraged the sailors to invite young ladies aboard the boat to mask the end purpose of the exercise and to lend it a holiday air, lulling the Soviet gunners into complacency.

Finally, on the evening of July, 1940, Paul and two officers sailed to the end of the jetty, and as the guards paid no attention to them, continued this time into the open sea under cover of the rapidly-approaching night. Paul knew that a search would be undertaken by sea and air; he and his friends were prepared with revolvers to kill themselves and some of the enemy if apprehended. Fortunately, the night was dark and stormy except that it meant that the three escapees had to spend a harrowing twelve hours on a raging Baltic. Both because of the storm and because they wished to make port as soon as possible to elude the Soviet searching party, they made for Nazi-occupied Klaipeda, the nearest non-Soviet occupied harbor. Ironically, Paul, who had fled the Nazis just over a year earlier, now had to surrender himself to them. Of his two companions, one managed eventually to escape to the United States; the other returned, after a while, to Lithuania, where he was banished to Siberia.

Paul's story continues in the next LD issue.

Father Rubsys — an Indiana Jones?

by
Meredith Hladik

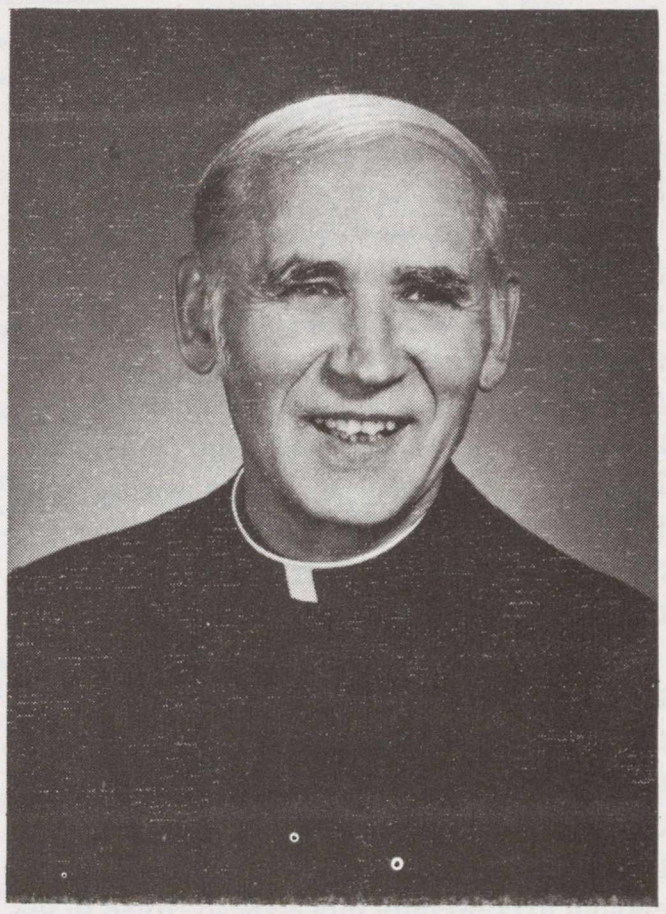

Kun. Antanas Rubšys
Father Antanas Rubsys

In the bygone days of the popcorn "thrill-a-minute" serials of the 1930s, a rugged, adventurous cinema hero was born. In 1983, that cinema folk hero was resurrected in the character of *Indiana Jones,* archeologist and adventurer. But who says that movies are only make believe?

Indiana Jones is alive and well today on the campus of Manhattan College in Riverdale — in the person of Father Anthony Rubsys. While both Indiana Jones and Father Rubsys are college professors specializing in ancient cultures and religions, they often find their alter egos excavating archeological sites in the Middle East.

After each adventure, Indiana Jones returns to his northeastern college campus, dusts off his hat and bullwhip, and begins another year of quiet lessons. After each summer of travel and adventure, Rubsys, too settles into the quiet Manhattan College campus.

Rubsys, with his wide and warm smile, sits in a study filled with artifacts and mementos of his life and archeological digs. The study is cluttered and crowded with books of ancient cultures, seven of which he wrote. On his office's packed shelves are a signet from the Iron Age, an Egyptian scarab (stone beetle), and a 6,000-year-old razor flint from Teleilat-Ghazzal. He pushes back the strand of graying hair that always falls over his eyes and enthusiastically talks about himself.

Rubsys was born in 1923 to a large farming family of four brothers and three sisters in Lithuania, a Baltic country bordered by Russia and Poland. His family managed their own 40 acre farm that included everything from grain and horses to orchards and bees. Since the farm was "miles from anything," Rubsys rode to school on a horse during the winter months. The family was not "strictly" Roman Catholic but they were devoted to goodness. "We soaked up religion from our parents — it was not mentioned but lived," he says today.

Lithuania was occupied by the Soviet Union in 1940, and for three years after the June 1941 German invasion of the U.S.S.R., Lithuania remained under German occupation. These conditions in his native land led Rubsys to his religious calling and vocation. First, he experienced Russian hatreds and animosities, and then with the Germans, another round of hatreds. Because he felt Christian faith could "mediate understanding and forgiveness," at 18 he made up his mind to become a seminarian. Later his religious vocation helped him cope with such disasters as the imprisonment and death of his father during World War II.

During this time, Rubsys realized he wanted to help people grow in spiritual knowledge. His first and most important ambition was to become a teacher and "to enjoy and appreciate the world, expand my horizons... there is so much to know, so little time."

Would he rather be a teacher or a student? Both.

"You have to teach to be a student and be a student to teach," he says. Rubsys believes that teaching is an expression of the self and is, therefore, of great importance. When his mother enrolled his older brothers into grammar school, Rubsys wanted to follow suit. He already knew how to read, but because of his young age, he was only allowed to sit in school as a "premature" first grader.

The education system of his homeland was different from that of the United States. Six years of grammar school were followed by eight years of 'Gymnasium' which qualified him for entrance into a university.

When he entered the seminary during W.W.II, his higher education took place in Telsiai, (Lithuania), Germany, Rome (Italy) and the Middle East and began with philosophy and theology as prerequisites to Biblical Studies. At the age of 25, after an extended 6-year period, Rubsys was ordained a priest. After receiving a diploma in Biblical Studies from the Pontifical Biblical Institute in Rome and Jerusalem, he began to teach and make use of archeology and the Hebrew language. Later,

for one year, he attended the Etsion Ulpan in Jerusalem, an intensive modern Hebrew schooling program. Five hours a day, six days a week he spoke, read and wrote the Hebrew language and Scriptures.

Every second year Rubsys travels to the Middle East "to be renewed." He reads the ancient Syriac and Aramaic languages and speaks Latin and the major European languages. "I used to tell people I speak 21 different languages," he says with a slight accent and laugh. "In dreams I speak a lot of languages," but in waking hours he does not confuse the different languages. Surprisingly, he only learned English in 1951 upon arriving in the U.S.

Although he jokingly admits that the Manhattan College community, where he has taught for 28 years, is his favorite place to be, his thirst for travel and adventure will never be quenched. This searching through travel has led to a love of archeology. For Rubsys, it is not enough to constantly move ahead. Even in the classroom, he is animated, walking in and out of the classroom aisles, up to the podium, and sitting among the students. His energy seems greater than someone half his age. When he regularly takes time to jog, it is for five miles at a time and his endurance is incredible.

This endurance has led him backpacking alone as far as the Sierra Madre Mountains in California. For Rubsys, the mountains are where one can "listen to the world...see the minute and the big, the mouse and the mountain lion, living peacefully." Rubsys points out that the greatest shrines are located in the solitude of mountains, such as Mt. Olympus. In Biblical times, great prophets, like Moses, were close to God on mountain tops.

Once his feet carried him from Yosemite in Northern California to Mt. Whitney in the Sierras, a 220-mile journey through the mountains, in only two weeks! Ever since getting his mountain climbing start in the Alps during his youth, he has only been scared once while traveling alone. Many years ago, after setting up camp, he felt as if someone was watching him. Awakening, he was face-to-face with a coyote, which ran quickly away. He does not know who was more afraid, himself or the coyote!

"I have traveled everywhere in the Near East, every country you can name!" Rubsys passionately exclaims. He believes his nomadic love for travel began because his childhood was contained to a small country. However, then he traveled by bike exploring his homeland, constantly meeting new people.

Today his bike is a jet.

Rubsys has extensively explored the Middle East, especially the Holy Lands of the Bible. Fifteen years ago he took one year off from teaching to go on sabbatical. For eight months, he traveled through his beloved Near East, then to Nepal, Burma and India studying Buddhism and Hinduism. "India," he recalls, "is one of the saddest places. It can make you cry (because you) can't understand what is going on."

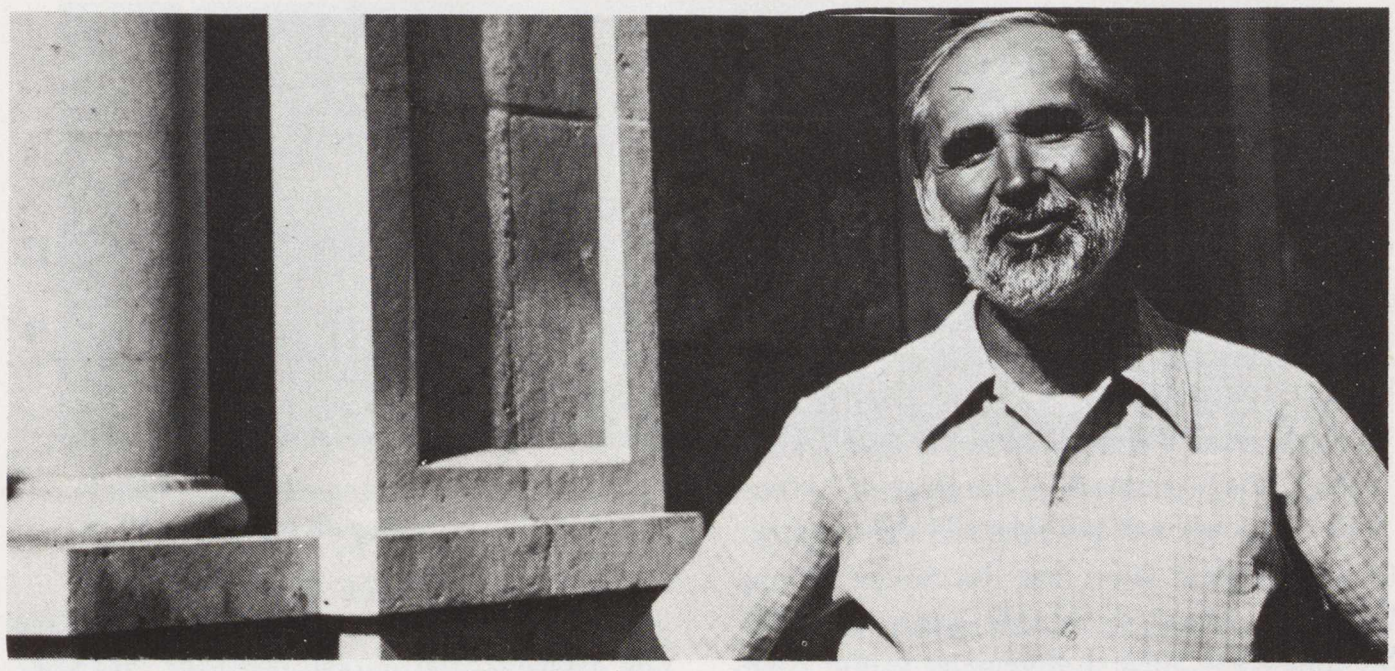

At Holy Scripture Institute, Jerusalem. *Popiežiškame Šv. Rašto Institute, Jeruzalėje.*

On Mt. Sinai *Ant Sinajaus kalno*

From there he traveled to Vietnam, the Phillippine Islands, Hong Kong, Japan, Hawaii, and back to California.

Rubsys has had many unusual adventures, such as his 1981 "famous Syrian incident," when he was almost arrested in TelMardikh, Syria, by a verbally abusive sergeant for taking a picture of the sunset! You see, Rubsys also has an instinctive talent for photography, a skill mastered by trial and error.

Although he admits to not having a favorite place of travel because "each country has its own beauty," Rubsys singles out Jerusalem, Athens and Rome because "their cultures affected the world through faith, reason and law".

Rubsys has participated in both field and survey archeological excavations. Over the years he has found everything from pottery to bones, that the archeological societies keep. Rubsys' first dig was in 1973 at Tell-el-Hesi in Israel. A consortium of schools from the U.S. and Middle East form the American School of Oriental Research; Rubsys is still an active member. Tell-el-Hesi is the site of human presence dating back to the Chalcolithic age (4000 B.C.). It contained the whole range of Middle Eastern History in ancient buildings, granaries, burial sites, street surfaces, and even pot holes from the Persian Era (540 B.C.)!

Just like *Indiana Jones* Rubsys has wandered through the exotic bazaars of Baghdad, Casablanca and Cairo and (just like Jones) he is fascinated by the ancient Egyptian's quest for immortality, cosmology, and their "enormous attempt to build a world of gods."

But the life of an adventurer is not always romantic. The schedule during his last dig, in Cyprus, was rigid and rigorous, waking up at 4:00 a.m. for field work and ending the day at 10 p.m., with lectures. Often, deadly scorpions hid in the sleeping bags fatally stinging unsuspecting victims.

Somehow, Rubsys seems more suited to an uncomplicated society and time period, without the hassles of modern technology, a time where he could be free to roam and explore the world at his own pace.

Although the 63-year-old Rubsys has never seen the film "Raiders of the Lost Ark," worn a felt brimmed hat, or carried a bullwhip, no one can deny the common sense of adventure and escape of Rubsys and *Indiana Jones*.

*(from, **The Quadrangle,***
Manhattan College, April, 1987)

LIETUVIŲ DIENOS

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N. Y.—"Darbininko" adm-ja
So. Boston, Mass.—S. Minkus
Chicago, Illinois — Patria, "Gifts International", "Parama", "Marginiai"
Cleveland, Ohio—Andrius Mackevičius
Detroit, Mich.—St. Anthony's Parish Library
Los Angeles, Ca.—P. Domkus
Putnam, Conn.—Immaculate Conception Convent
Rochester, N.Y.—A. Sabalis
Waterbury, Conn.—"Spauda"
Woodhaven, N.Y.—"Romuva"

AUSTRALIJOJE

Norwood—K. Pocius
Adelaide, Edwardstown—A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda—F. Sodaitis
Mirren, S.A.—J. Rupinskas
Lewisham—Msgr. P. Butkus

KANADOJE

London, Ont.—A. Puteris
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas, St. Prakapas
Montreal, Que.—P. Rudinskas (Parish Library)

AMERIKOS BALSAS
(VOICE OF AMERICA)

Rytinė laida 6 val. 15 min. ryto Lietuvos laiku (10:15 vakaro Vašingtone) 31, 38, 42, ir 49 metrų bangomis.
Pirmoji vakarinė laida 18 val vakaro Lietuvos laiku (10 val. ryto Vašingtone) 20, 25 ir 31 metrų bangomis.
Antroji vakarinė laida 20 val. vakaro Lietuvos laiku (12 val. vidurdienį Vašingtone) 14, 15, 20 ir 25 metrų bangomis.
Šie laikai **vasaros** metu. **Žiemos** metu tiek Lietuvoje, tiek Vašingtone reikia laikrodį atsukti vieną valandą.

VOICE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
511 SO. NOLTON AVE.
WILLOW SPRINGS, IL 60480
Tel.: (312) 839-2511

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
VLADAS GILYS, pirmininkas
Programų koordinatorius
HENRIKAS BAJALIS
207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004
Tel.: (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima sekmadienio rytais
nuo 10:30 iki 11:00
WBMD—750 AM
Šios programos vedėjai:
Albert J. Juškus—4515 Wilmslow Rd.
Baltimore, MD 21210 Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. radijo programa Naujoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų** girdima sekmadieniais 8:00 iki 8:45 ryto **Boston, Mass.—WLYN—1360 bangos AM** programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka. Taipgi pas mus gaunamas "L.D." žurnalas, ir didelis pasirinkimas lietuviškų knygų, plokštelių ir lietuviškų suvenyrų.
71 Faragut Rd., So. Boston, MA 02127
Telefonas: 268-2515

Lietuvių Radijo Valanda
LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais
9-10:00 ryto iš WCAV-FM 98
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, MA 02402
Telefonas: (617) 586-7209

CHICAGO, IL

Sophie Barcus Radijo Šeimos
"LIETUVOS GARSAI"
Sekmadieniais nuo 7:30 iki 8:30 val ryto
iš WCEV stoties 1450 AM banga
Programos vedėja:
Aldona Barcus-Daukus
Transliuojama iš nuosavos studijos
7159 S. Maplewood, Chicago, IL 60629
Tel.: (312) 778-1543

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI
Girdima sekmadieniais 6:00—7:00 val. vak.
Stotis WCPN, banga FM 90.3
Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice
WCAR—1090 BANGA LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VAL.
2222 Franklin Rd.
Bloomfield Hills, MI 48013
WPON—1460 AM
Pirmadieniais ir penktadieniais nuo 3-4 val.
Programos vedėjas **Algis Zaparackas**
Bendradarbiai:
Ant. Zaparackas, Algis Lapšys, Edv. Skiotys

HARTFORD, CONN.
"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM
Kiekvieną sekm. 4:30-5:30 val. p.p.
Programos vedėjas **A Dragūnevičius**
132 Wellington Dr. Farmington, CT 06032
Tel. (203) 677-8567
Pranešėjai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir Longinas Kapeckas
ižd. Alis Simonaitis

NEW YORK — NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMAI" radijo val. girdima kas ketvirt. iš WNYM stoties New Yorke, nuo 7-8 v.v. 1330 AM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania' programos kas sekm. nuo 1:05 iki 3:00 val. p.p. iš Seton Hall Universiteto stoties 89.5 FM — banga
Direktorius — dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, NJ 07060
Tel.: (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto iš WNWK stoties 105.9 FM banga
ROMAS KEZYS
217-25 54th Ave., Bayside, NY 11364
Telefonas: (718) 229-9134

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
PROGRAMOS VEDĖJAI:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA
"LEISKIT Į TĖVYNĘ"
Lithuanian Broadcasting SPA
Girdima sekmadieniais 7:00-7:30 val. ryte iš KXOW radijo stoties, 1420 AM banga.
vedėja ir pranešėja
Salomėja Šmaižienė
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71913
Telefonas (501) 321-9641

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS
Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
stotis WZZI-FM 91.5 mc
IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIJO KLUBAS
Klubo valdyba: **Al Gečas,** pirm., **R. Kiršteinas,** vicepirm., **J. Krokytė,** sekr., **Rūta Ilgūnaitė,** ižd., **L. Laukaitienė,** narė
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda
"LIETUVOS PRISIMINIMAI"
Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
WWCO — 1240 AM
Vedėjas: **ANTANAS PALIULIS**
33 Chipman St., Waterbury, CT 06708
tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis — Banga 1410
Programos vedėjas **L. Stankevičius**
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q., Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Sekmadieniais 1:30 iki 2:00 val. po pietų
Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 100.7 FM
Programos vedėja:
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Di., Toronto, Ont. M4C 5K2, Can.
Telefonas:(416) 690-3416

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIJAS
Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis
Vedėjas; **Dr. J. Gailius**
Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų
Vedėjas: **Kun. V. Kaziūnas**
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio CITTA DEL VATICANO

BALTIC BAKERY

JUOZAS ir ALDONA ANKAI—savininkai
4627 S. Hermitage, Chicago, IL 60629—Telef. (212) LA 3-1510
—— ir ——
2616 W. 69th St., Cicago, IL 60629—telef. (312) 737-6734
Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgalės aukoti TAUTOS FONDUI

savo uždaviniams vykdyti **Lietuvos Laisvės Iždui—laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:**

Non-profit, Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

Skaitykite ir platinkite
LIETUVIŲ DIENŲ
žurnalą

PAŽAISLIO MARIJOS PAVEIKSLAS

THE PAŽAISLIS MONASTERY'S PICTURE OF MARY

Mozaika — A. Elskaus